

**AZINLIK PAY SAHİBİNİN ANONİM ŞİRKET
GENEL KURUL TOPLANTISINA BAKANLIK TEMSİLCİSİ
GÖREVLENDİRİLMESİNE YÖNELİK
TALEP HAKKINA İLİŞKİN BİR DEĞERLENDİRME**

(Araştırma Makalesi)

DOI: <https://doi.org/10.33717/deuhfd.1651219>

Dr. Öğr. Üyesi Oğuz YOLAL*

Öz

Azınlık pay sahibine Anonim Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları İle Bu Toplantılarda Bulunacak Bakanlık Temsilcileri Hakkında Yönetmelik (BTY) m. 32/3 ile genel kurulda Bakanlık temsilcisi görevlendirilmesine ilişkin talep hakkı düzenlenmiştir. Anonim şirketlerde diğer azınlık hakları Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenmişken; sadece bu hak Yönetmelik'te yer almıştır. Azınlık bu hakkı kullanarak, Bakanlık temsilcisinin genel kurula katılmasını ve toplantının hukuka uygun şekilde yürütülmesini sağlayabilir. Ancak BTY m. 32/3 hükmü incelendiğinde azınlığın Bakanlık temsilcisi talep hakkının karmaşık bir usule bağlandığı görülmektedir. Ayrıca hükümde bir yaptırım öngörülmemiş olması da bu hakkın kullanılmasını zorlaştırmaktadır. Zira azınlık pay sahiplerinin talep hakkı için şirkete yapacağı başvuru, çoğunlukla yönetim kurulu tarafından dikkate alınmayacaktır. Bu çalışma kapsamında azınlık pay sahiplerinin Bakanlık temsilcisi talep hakkının daha işlevsel olabilmesi bakımından bir değerlendirme yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler

Bakanlık Temsilcisi, Genel Kurul, Azınlık, Anonim Şirket, Bakanlık Temsilcisi Yönetmeliği

* Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Ticaret Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi, Konya (oguzyolal@gmail.com) 0000-0003-1333-4854 (Gönderim Tarihi: 04.03.2025-Kabul Tarihi: 25.04.2025) Yazar, eserinin Derginize ait bilimsel etik ilkelere uygun olduğunu taahhüt eder.

**AN EVALUATION OF THE RIGHT OF THE MINORITY
SHAREHOLDER TO REQUEST THE APPOINTMENT OF
A MINISTRY REPRESENTATIVE TO THE GENERAL ASSEMBLY
MEETING OF A JOINT STOCK COMPANY**

(Research Article)

Abstract

Article 32/3 of the Regulation on the Procedures and Principles of the General Assembly Meetings of Joint Stock Companies and the Ministry Representatives to be present at these Meetings provides the minority shareholders with the right to request the appointment of a ministry representative at the general assembly. While other minority rights in joint stock companies are regulated under the Turkish Commercial Code, only this right is included in the Regulation. By exercising this right, the minority may ensure that the ministry representative attends the general assembly and the meeting is conducted in accordance with the law. However, when Article 32/3 of the relevant Regulation is examined, it is seen that the minority shareholders' right to request the appointment of a Ministry representative is subject to a complex procedure. In addition, the fact that no sanction is foreseen in the provision makes it difficult for minority shareholders to exercise this right. This is because the application to be made by the minority shareholders to the company for the right to request a ministerial representative will mostly not be taken into consideration by the board of directors. Within the scope of this study, an evaluation will be made in order to make the right of minority shareholders to request a ministerial representative more functional.

Keywords

Ministry Representative, General Assembly, Minority, Joint Stock Company, Ministry Representative Regulation

GİRİŞ

Anonim şirket genel kurulunda alınacak kararlar bakımından kural olarak çoğunluk ilkesi hakimdir. TTK m. 423 gereğince genel kurulda alınan kararlar, toplantıda hazır bulunmayan veya olumsuz oy veren pay sahipleri hakkında da geçerli olacaktır. Bu kararların bağlayıcı olması karşısında, çoğunluğu elinde bulunduran pay sahipleri, genel kurulda dilediği kararı alabileceklerdir. Kanun koyucu tarafından bu husus öngörülmüş ve çoğunluk karşısında azınlık¹ durumda kalan pay sahiplerine, menfaatler dengesini sağlamak amacıyla belirli haklar verilmiştir. Bunlardan biri de, çalışmanın konusunu oluşturan azınlık pay sahiplerinin, Bakanlık temsilcisi talep hakkıdır.

TTK'da Bakanlık temsilcisinin anonim şirket genel kurullarına katılması, 6762 sayılı mülga Türk Ticaret Kanunu'ndan farklı olarak bütün şirketler için değil², bazı şirketler açısından zorunlu tutulmuştur³. TTK m. 407/3'ün

¹ TTK'da terminoloji bakımından yeknesaklık sağlanamamıştır. Zira TTK m. 208, 360/1, 399/5, 411, 420/2, 478/4, 486/3, 617/3 hükümlerinde azlık kavramı kullanılmışken; TTK m. 155/2'de azınlık kavramı kullanılmıştır. TTK madde gerekçelerine bakıldığında, azlık veya azınlık kavramının kullanıldığı görülmektedir. Bu durumda kanun koyucunun TTK'da azlık kavramının kullanılmasını tercih ettiği ifade edilebilir. Öğretide azlık veya azınlık kavramının her ikisinin de kullanıldığı görülmektedir. Söz konusu kullanımlar için bkz. **Özden**, Ece: “Şirketler Topluluğunda Azınlık Hakları ve Azınlığın Korunması”, Prof. Dr. Zühtü Aytaç’a Armağan, Oniki Levha Yayıncılık, İstanbul 2024, s. 1699 vd. Azınlık kavramının kullanılması gerektiğini ifade eden Bahtiyar, kavramın “azınlık pay sahipleri” veya “azınlık ortaklar” şeklinde ifade edildiği, bu nedenle azınlık kavramı ile karıştırılma ihtimalinin olmadığını belirtmiştir. Bkz. **Bahtiyar**, Mehmet: “Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’nın Dili İle Bazı Hükümlerinin Değerlendirilmesi”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 61, Y. 2005, s. 50. Bu çalışma içerisinde azınlık kavramının kullanılması tercih edilmiştir. Zira azlık kavramının karşıt anlamı çokluk olmasına rağmen, TTK ve madde gerekçelerinde çokluk ifadesi yer almamış, çoğunluk kavramı kullanılmıştır.

² Mülga TTK m. 297 ve 378 hükümleri gereğince, hükümet komiserlerinin genel kurulda bulunması zorunluydu. Mülga TTK m. 297'ye göre, “Kuruluş umumi heyetlerinin verdikleri kararların muteber olması için toplantılarda İktisat ve Ticaret Vekaletinden bir komiser bulunması ve komiserin zabutların kanuna uygun şekilde tutulmasına nezaret ve zabutları reyini kullanan pay sahipleriyle birlikte imza etmesi şarttır.”. Mülga TTK m. 378/2'nin ilk cümlesine göre, “Kararların muteber olması için zabutların 297 nci maddede gösterilen esaslar dairesinde tutulması şarttır.”. Ayrıca mülga Sermaye Şirketlerinin Genel Kurul Toplantıları ve Bu Toplantılarda Bulunacak Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Komiserleri Hakkında Yönetmelik m. 8'e göre, “Anonim şirketlerin kuruluş, olağan, olağanüstü ve imtiyazlı pay sahipleri genel kurul toplantıları ile ortak sayısı 20 den fazla olan limited şirketlerin genel kurul toplantılarında komiser bulundurulması zorunludur. Komiserin yokluğunda yapılan toplantılarda alınan kararlar muteber değildir.”. Bu

gerekçesinde Bakanlık temsilcisinin genel kurula katılım zorunluluğunun bütün şirketler açısından öngörülmemesi nedeni şu şekilde ifade edilmiştir; *“Bilindiği üzere, 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu gereğince anonim şirketlerin genel kurullarında Bakanlık temsilcisinin bulunması zorunluluğu vardı. Tasarıda da aynı zorunluluk öngörülmektedir. Özellikle aile şirketi şeklindeki anonim şirketler ile bir kişi ile kurulacak anonim şirketlerde Bakanlık temsilcisinin zorunlu olarak bulundurulmasında kamu yararı görülmediği gibi tasarıda yapılacak bu düzenleme ile bu tür şirketler için kolaylık geti-*

hükümlerden açıkça anlaşıldığı üzere mülga Türk Ticaret Kanunu’nda hükümet komiseri (Bakanlık temsilcisi) herhangi bir ayırım yapılmaksızın bütün anonim şirket genel kurul toplantılarına katılmak zorundaydı. Ayrıca bkz. **Akdağ Güney**, Necla: “Çağrısız Genel Kurul Toplantısı ve Toplantıda Bakanlık Temsilcisi Bulundurma Zorunluluğuna Dair Düşünceler”, Prof. Dr. Zühtü Aytac’a Armağan, Oniki Levha Yayıncılık, İstanbul 2024, s. 466, dn. 54.

Hem mülga TTK hem de mülga Yönetmelik hükmünde, komiser kelimesi geçmektedir. Komiser ibaresi uygulamada yanlış anlaşılmalara mahal verdiğinden mevcut TTK’da hükümet komiseri yerine Bakanlık temsilcisi ibaresi kullanılmıştır. Bkz. Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, 23. Dönem, Yasama Yılı: 2, Sıra Sayısı: 96, s. 494; **Bahtiyar**, Mehmet/**Hamamcıoğlu**, Esra: Yeni TTK’ya Göre Anonim Ortaklık Genel Kurul Toplantıları, Beta Yayıncılık, İstanbul 2014, s. 76.

- ³ TTK’da anonim şirket genel kurulunda Bakanlık temsilcisinin katılımı zorunlu tutulmamasına karşın, ilk derece mahkemesince anonim şirketin bütün genel kurullarında Bakanlık temsilcisinin katılması zorunlu olduğu şeklinde kararlar verilmiştir. Yargıtay tarafından bu karar bozulmuştur. Kararın ilgili kısmı şu şekildedir; *“Dosya içeriği ve sunulu ticaret sicil kayıtlarına göre davalı şirket TTK’nın 333.maddesi kapsamındaki şirketlerden olmadığı gibi davaya konu olan ve iptali istenen 04.06.2013 tarihli genel kurul kararları da bahsi geçen yönetmeliğin 32.maddesinin birinci fıkrasında belirten nitelikleri taşımamaktadır. Aynı maddenin 2 ve 3.fıkralarındaki durumların varlığı konusunda da dosya içinde bir bilgi bulunmadığı gibi iddia edilmiş de değildir. Bu duruma göre dava konusu genel kurul kararlarının alındığı toplantıda Bakanlık temsilcisinin hazır bulunması zorunluluğu yoktur...Bu durumda yerel mahkemece davacının dava dilekçesinde bildirdiği diğer butlan ve iptal sebepleri üzerinde durulup sonucuna göre bir karar verilmesi gerekirken, TTK’nın 422.maddesindeki toplantı tutanağında Bakanlık temsilcisinin imzasının bulunmaması hâlinde genel kurul tutanağının geçersiz olacağına ilişkin hükmünü, aynı kanunun yukarıda açıklanan 407/3 ve yönetmelik hükümlerini dikkate almadan, bütün anonim şirket genel kurul toplantılarında Bakanlık temsilcisinin bulunmasının zorunlu olduğu şeklinde, mutlak olarak anlayıp genel kurul kararlarının bu nedenle yok hükmünde olduğuna karar verilmesi isabetsiz olup bozmayı gerektirmiştir.”* Yarg. 11. HD., T. 25.2.2016, E. 2015/1952, K. 2016/2082 (Lexpera, Erişim Tarihi: 25.12.2024). Ayrıca bu karar için bkz. **Eriş**, Gönen: Gereçekli-Açıklamalı-İçtihatlı 6335, 6552, 6728 Sayılı Kanunlarla Güncellenmiş TTK Hükümlerine Göre Ticari İşletme ve Şirketler, Ticaret Sicili Yönetmeliği ve İlgili Tebliğler, Güncellenmiş 3. Baskı, C. II, Seçkin Yayınevi, Ankara 2017, s. 2123-2124; **Şener**, Oruç Hami: Anonim Ortaklıklara İlişkin Emsal Yargıtay Kararlarının Değerlendirilmesi, 3. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2023, s. 278.

rilmekte ve ortaya çıkacak maliyetler ile zaman kayıplarının önüne geçilmesi sağlanmış olacaktır.”. Gerekçeden anlaşıldığı üzere, kanun koyucu, aile şirketleri ile tek pay sahipli anonim şirketlerde Bakanlık temsilcisinin katılımını hem gerekli görmemekte hem de bu sayede doğabilecek maliyet ve zaman kayıplarının önüne geçmeyi amaçlamaktadır.

TTK m. 407/3’e göre, “333 üncü madde gereğince belirlenen şirketlerin genel kurul toplantılarında Gümrük ve Ticaret Bakanlığının temsilcisi de yer alır. Diğer şirketlerde, hangi durumlarda Bakanlık temsilcisinin genel kurulda bulunacağı⁴ ve genel kurul toplantıları için temsilcilerin görevlendirilmelerine ilişkin usul ve esaslar ile bunların nitelik, görev ve yetkileri ayrıca ücret tarifeleri Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca çıkarılacak bir Yönetmelikle düzenlenir. Bakanlık temsilcisinin toplantıya katılma giderleri ve ücretleri ilgili şirket tarafından karşılanır.”⁵. TTK m. 333’te ise, kuruluşu ve esas sözleşme değişikliği Bakanlığın iznine tabi olduğu anonim şirketlerin Ticaret Bakanlığı’nca yayımlanacak olan Tebliğ’de belirtileceği düzenlenmiştir. Söz

⁴ Öğretide TTK m. 407/3’te geçen “Diğer şirketlerde, hangi durumlarda Bakanlık temsilcisinin genel kurulda bulunacağı” ifadesinin kendi içerisinde sıkıntılı olduğu ifade edilmiştir. Zira genel kurulda gündem maddelerine bakarak, Bakanlık temsilcisinin katılımının zorunlu olup olmadığı meselesi, maddi hukuk kuralına ilişkin olup, bu yetkinin Yönetmelik ile bürokratlara bırakılması yerinde olmamıştır. Bu hususa ilişkin eleştiriler için bkz. Akdağ Güney, s. 464, dn. 55.

⁵ Türk Ticaret Kanunu Tasarısı m. 407/3 hükmü biri adalet komisyonu, diğeri TBMM genel kurulunda verilen önerge ile olmak üzere iki kez değişikliğe uğramıştır. Ticaret Kanunu Tasarısının ilk hâlinde, TTK m. 407/3 hükmü şu şekildedir; “Sanayi ve Ticaret Bakanlığının çıkaracağı tebliğde belirtilen şirketlerin genel kurullarında Sanayi ve Ticaret Bakanlığının temsilcisi bulunur. Diğer şirketlerde komiserlik görevini yerine getirecek olanlar ve bunların nitelikleri Adalet Bakanlığı ile Sanayi ve Ticaret Bakanlığının birlikte çıkaracakları bir yönetmelikle belirlenir. Komiserlerin toplantıya katılma giderleri ve ücretleri ilgili şirket tarafından karşılanır. Şirket genel kurul toplantıları ile bu toplantıda bulunacak komiserlerin görev ve yetkileri ile ücret tarifeleri Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenir.”. TTK tasarısı m. 407/3, 3.5.2007 tarih, Esas: 1/1138, K. 123 numaralı Adalet Komisyonu kararı ile şu şekilde değiştirilmiştir; “Genel kurul toplantılarında Sanayi ve Ticaret Bakanlığının temsilcisi veya anılan Bakanlığın yetkilendireceği Bakanlık temsilcisi bulunur. Temsilcilerin kimler olacağı, görevlendirilmelerine ilişkin usul ve esaslar, bunların nitelik, görev ve yetkileri ile ücret tarifeleri Sanayi ve Ticaret Bakanlığınca çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenir. Bakanlık temsilcisinin toplantıya katılma giderleri ve ücretleri ilgili şirket tarafından karşılanır.”. Adalet Komisyonu raporunun metni için bkz. Türk Ticaret Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu, 23. Dönem, Yasama Yılı: 2, Sıra Sayısı: 96, s. 1065. Bu değişikliğin gerekçesi için bkz. Adalet Komisyonu raporu s. 494. TBMM genel kurulunda verilen önerge ile TTK m. 407/3 hükmü son hâlini almıştır. Bu önerge için bkz. Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurul Tutanağı, 23. Dönem 5. Yasama Yılı 51. Birleşim, s. 65.

konusu anonim şirketlerin belirlenmesi amacıyla “*Anonim ve Limited Şirketlerin Sermayelerini Yeni Asgari Tutarlara Yükseltmelerine ve Kuruluşu ve Esas Sözleşme Değişikliği İzne Tabi Anonim Şirketlerin Belirlenmesine İlişkin Tebliğ*”⁶ çıkarılmıştır. Anılan Tebliğ’in 5. maddesinde kuruluşu ve esas sözleşme değişikliği işlemleri Bakanlık iznine tabi olan anonim şirketler sayılmıştır⁷.

TTK m. 333 kapsamında olmayan şirketler bakımından ise, Bakanlık temsilcisi görevlendirilmesine ilişkin usul ve esaslar Ticaret Bakanlığı tarafından çıkarılacak bir Yönetmelikle düzenlenecektir. Anılan hükme dayanarak, *Anonim Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları İle Bu Toplantılarda Bulunacak Bakanlık Temsilcileri Hakkında Yönetmelik*⁸ çıkarılmıştır. Söz konusu Yönetmeliğin 32 ilâ 39’uncu maddeleri arasında Bakanlık temsilcisi ile ilgili hükümler öngörülmüştür.

BTY m. 32’nin birinci fıkrasında Bakanlık temsilcisinin bulunması zorunlu olan şirketler; ikinci ve üçüncü fıkrasında ise, Bakanlık temsilcisinin talep edilmesi ve görevlendirme makamının da uygun görmesiyle Bakanlık temsilcisinin görevlendirileceği şirketler düzenlenmiştir. Bu sayılanların haricinde anonim şirket genel kuruluna Bakanlık temsilcisinin katılması zorunlu değildir. TTK m. 333’te ve BTY m. 32/1’de sayılan şirketlerin genel kurulları açısından, Bakanlık temsilcisi bulunması zorunludur⁹. BTY m. 32/2

⁶ <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=16770&MevzuatTur=9&MevzuatTertip=5>, Erişim Tarihi: 10.04.2025.

⁷ İlgili Tebliğ’in 5. maddesine göre, “*Bankalar, finansal kiralama şirketleri, faktoring şirketleri, tüketici finansmanı ve kart hizmetleri şirketleri, varlık yönetim şirketleri, sigorta şirketleri, anonim şirket şeklinde kurulan holdingler, döviz büfesi işleten şirketler, umumi mağazacılıkla uğraşan şirketler, tarım ürünleri lisanslı depoculuk şirketleri, ürün ihtisas borsası şirketleri, bağımsız denetim şirketleri, gözetim şirketleri, teknoloji geliştirme bölgesi yönetici şirketleri, 28/7/1981 tarihli ve 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununa tabi şirketler ile serbest bölge kurucusu ve işleticisi şirketlerin kuruluşları ve esas sözleşme değişiklikleri Bakanlığın iznine tabidir. Ancak, kayıtlı sermaye sistemine kabul edilen Sermaye Piyasası Kanununa tabi halka açık anonim şirketlerin kayıtlı sermaye tavanı içinde yapacakları sermaye artışlarında Bakanlık izni aranmaz.*”.

⁸ RG. 28.11.2012, S. 28481.

⁹ BTY m. 32/1’ göre, “a) Kuruluş ve esas sözleşme değişikliği işlemleri Bakanlık iznine tabi olan şirketlerin bütün genel kurul toplantılarında, diğer şirketlerde ise gündeminde, sermayenin artırılması veya azaltılması, kayıtlı sermaye sistemine geçilmesi ve kayıtlı sermaye sisteminden çıkılması, kayıtlı sermaye tavanının artırılması veya faaliyet konusunun değiştirilmesine ilişkin esas sözleşme değişikliği ile birleşme, bölünme veya tür değişikliği konuları bulunan genel kurul toplantılarında; b) Genel kurula elektronik ortamda katılım sistemini uygulayan şirketlerin genel kurul toplantılarında; c) Yurt dışında yapılacak bütün genel kurul toplantılarında; ç) Yurt dışında yapılacak imtiyazlı pay

ve 3'te sayılan şirketler bakımından ise, Bakanlık temsilcisinin görevlendirilmesinde, görevlendirme makamının takdir yetkisi bulunmaktadır¹⁰. Bu durumda Bakanlık temsilcisinin katılmasının zorunlu olduğu şirketleri, kanunen katılması zorunlu olan şirketler ve talep edilmesi sonucunda görevlendirme makamınca uygun görülmesi şartıyla Bakanlık temsilcisinin katılması zorunlu olan şirketler olarak ikiye ayırabiliriz¹¹.

BTY m. 32/2 gereğince, “BTY m. 32/1’de sayılanların dışındaki genel kurul toplantılarında kuruluş ve esas sözleşme değişikliği işlemleri Bakanlık iznine tabi olan şirketler hariç olmak üzere tek pay sahipli şirketlerin genel

sahipleri özel kurul toplantılarında” Bakanlık temsilcisi bulunması zorunludur. Bu hükmünde sayılan genel kurul toplantıları dışında, “kuruluş ve esas sözleşme değişikliği işlemleri Bakanlık iznine tabi olan şirketler hariç olmak üzere tek pay sahipli şirketlerin genel kurul toplantılarında ve imtiyazlı pay sahipleri özel kurullarında Bakanlık temsilcisinin bulunması zorunlu değildir” (BTY m. 32/2). TTK m. 454/6’ya göre ise, imtiyazlı pay sahipleri özel kurulunda TTK m. 407/3 kapsamında Bakanlık temsilcisi de hazır bulunur ve tutanağı imzalar. Öğretide bu hüküm normlar hiyerarşisine aykırı olması nedeniyle haklı olarak eleştirilmiş ve geçersiz olduğu belirtilmiştir. Zira TTK m. 454/6’da Bakanlık temsilcisinin imtiyazlı pay sahipleri özel kurulunda bulunmasının zorunlu olduğundan bahsedilmişken; BTY m. 32/1’de Bakanlık temsilcisinin yurt dışında yapılacak olan imtiyazlı pay sahipleri özel kurulunda bulunması gerektiği düzenlenmiştir. BTY m. 32/2’de ise, birinci fıkrada sayılan genel kurulların dışında Bakanlık temsilcisinin görevlendirilmesinin zorunlu olmadığı öngörülmüştür. Bkz. **Yasan**, Mustafa: “Anonim Şirketlerde Talepte Bulunulmasına Rağmen Bakanlık Temsilcisinin Genel Kurul Toplantısına Katılmamasının Hukuki Sonuçları”, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 2, S. 2, 2024, s. 9. Ayrıca bkz. **Kesici**, Buğra: Anonim Ortaklık Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 2023, s. 59, dn. 95.

¹⁰ **Bilgili**, Fatih/**Demirkapı**, Ertan: Şirketler Hukuku, 9. Baskı, Dora Yayıncılık, Bursa 2013, s. 301; **Özsoy**, Mehmet Akif: “Azınlığın Genel Kurul Toplantısında Bakanlık Temsilcisi Görevlendirilmesine İlişkin Talep Hakkı”, Prof. Dr. Serap Helvacı’nın Anısına Armağan, C. III, Oniki Levha Yayıncılık, İstanbul 2024, s. 3412; **Eminoğlu**, Cafer: “Tek Pay Sahipli Anonim Şirkette Genel Kurul” İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. 6, S. 1, 2015, s. 148; **Yasan**, s. 9. Bakanlık temsilcisinin katılımının zorunlu olmadığı anonim şirketler bakımından, Bakanlık temsilcisinin genel kurulda bulunup bulunmamasına yönelik karar verme yetkisi Ticaret Bakanlığı’na bırakılmıştır. Bkz. **Kendigelen**, Abuzer: Yeni Türk Ticaret Kanunu: Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, 3. (Tıpkı) Bası, Oniki Levha Yayıncılık, İstanbul 2016, s. 307.

¹¹ Öğretide Yasan tarafından Bakanlık temsilcisinin genel kurul toplantısına katılımının zorunlu olduğu anonim şirketler iki başlık altında incelenmiştir. Bunlardan ilki TTK m. 333 gereğince Bakanlık tarafından Tebliğ ile belirlenen ve kuruluş için Bakanlığın iznine tabi olan anonim şirketler; ikincisi ise, Bakanlık tarafından çıkarılan Yönetmelik’te belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde genel kurul toplantılarına Bakanlık temsilcisinin katılmasının zorunlu olduğu ya da iradi olarak zorunlu hâle getirildiği anonim şirketlerdir. Bkz. **Yasan**, s. 5.

kurul toplantılarında ve imtiyazlı pay sahipleri özel kurullarında Bakanlık temsilcisinin bulunması zorunlu değildir. Ancak genel kurulu toplantıya çağırılanların talep etmeleri ve bu taleplerin görevlendirme makamınca uygun görülmesi halinde Bakanlık temsilcisi görevlendirilir.” Genel kurulu çağırma yetkisi olmayan kişiler tarafından Bakanlık temsilcisi görevlendirilmesinin talep edilmesi, BTY m. 32/2 kapsamında görevlendirme makamı tarafından dikkate alınmayacaktır¹². Dolayısıyla BTY m. 32/2’de Bakanlık temsilcisinin katılması zorunlu olan şirketler değil, genel kurulu toplantıya çağırılan kişiler tarafından talep edilmesi hâlinde görevlendirme makamının da uygun görmesi şartıyla Bakanlık temsilcisinin katılacağı şirketler düzenlenmiştir.

I. AZINLIĞIN BAKANLIK TEMSİLCİSİ GÖREVLENDİRİLMESİNE YÖNELİK TALEP HAKKINA İLİŞKİN DÜZENLEMENİN DEĞERLENDİRİLMESİ

A. Yönetmelik Hükmü

BTY m. 32/3’e göre, “*Bakanlık temsilcisi bulunması zorunlu olmayan toplantılar için, çağrı yapanlar dışındakilerin Bakanlık temsilcisi görevlendirilmesine ilişkin görevlendirme makamına doğrudan yapacakları başvurular dikkate alınmaz. Ancak sermayenin en az onda birini oluşturan pay sahipleri tarafından gerekçeleri de bildirilmek suretiyle Bakanlık temsilcisi görevlendirilmesine dair talep, görevlendirme makamının değerlendirilmesine sunulmak üzere şirkete yapılır. Toplantıya çağırılanlar tarafından bu talebin görevlendirme makamına iletilmesi zorunludur.*”. Anılan hükmün ikinci cümlesinde azınlığa Bakanlık temsilcisi talep hakkı¹³, üçüncü cümle-

¹² Bilgili/Demirkapı, s. 301.

¹³ Öğretide Bakanlık temsilcisinin genel kurula katılmasının Türk Ticaret Kanunu Komisyonu’nda çok tartışılan bir konu olduğu belirtilmiştir. Komisyonunda bir görüş Bakanlık temsilcisinin genel kurula katılımının küçük anonim şirketler, aile anonim şirketleri ve kapalı anonim şirketler bakımından kaldırılması gerektiğini; diğer bir görüş ise, pay sahipleri arasında uyumsuzluk olan anonim şirketler açısından, pay sahibinin veya belirli bir grubun talebi hâlinde Bakanlık temsilcisinin katılımının zorunlu olması gerektiğini belirtmiştir. Komisyonunda bu görüşlerde uzlaşma sağlanamamıştır. Komisyondaki bu görüşler için bkz. **Erdem**, Ercüment: “Türk Ticaret Kanunu’nun Anonim Şirketler Genel Kurulları İçin Getirdiği Yenilikler”, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 9, S. 117-118, 2014, s. 43. Yazar, Bakanlık temsilcisinin genel kurul toplantılarına katılmasının pay sahiplerinin veya belirli bir grubun talebi hâlinde zorunlu olması gerektiğini belirtmiştir. Bkz. **Erdem**, Yenilikler, s. 43. Bu bilgiler ışığında TTK Tasarı komisyonunda belirli bir grubun talebi hâlinde Bakanlık temsilcisinin katılımına ilişkin görüşün, BTY’ye yansıtıldığı ifade edilebilir.

sinde ise, bu talep hakkının kullanılış usulü düzenlenmiştir. Hükümde, azınlık pay sahiplerine Bakanlık temsilcisi görevlendirilmesine ilişkin doğrudan talep etme hakkı tanınmamıştır. Ancak bu talep, görevlendirme makamına iletilmek üzere şirkete yöneltildiğinden, azınlığa dolaylı bir hak tanındığı kabul edilmektedir¹⁴.

Azınlığın Bakanlık temsilcisi talep hakkı, Alman hukuku ve İsviçre hukuku bakımından incelendiğinde, Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu'nda (APOK) genel kurula Bakanlık temsilcisi katılımı öngörülmemiştir. APOK § 130/1'de, genel kurul toplantı tutanağının noter tarafından tutulması gerektiği; § 130(1a)'da noterin genel kurul toplantısının yapıldığı yerde hazır bulunarak, toplantının gidişatına ilişkin gözlem yapmakla yükümlü olduğu ve § 130/4'te ise tutanağın noter tarafından imzalanması gerektiği düzenlenmiştir¹⁵. Aksi takdirde APOK § 241/1 gereğince genel kurul kararı batıl sayılacaktır. Görüldüğü üzere Alman hukukundaki noterin işlevini Türk hukukunda Bakanlık temsilcisi üstlenmiştir¹⁶.

İsviçre Borçlar Kanunu Art. 702/2 genel kurul toplantı tutanağının içeriği; Art. 702/3'te ise, tutanağın katip veya toplantı başkanı tarafından imzalanması gerektiği düzenlenmiştir¹⁷. İsviçre hukukunda genel kurula katılım açısından Alman hukukunda öngörüldüğü şekilde bir noter veya Türk hukukunda olduğu şekilde bir Bakanlık temsilcisi öngörülmemiştir. Alman hukuku ve İsviçre hukuku düzenlemeleri dikkate alındığında, Bakanlık temsilcisinin genel kurula katılımının ve azınlığın Bakanlık temsilcisi talep hakkına ilişkin düzenlemenin Türk hukukuna özgü olduğu ifade edilebilir.

¹⁴ **Poroy**, Reha/**Tekinalp**, Ünal/**Çamoğlu**, Ersin: Ortaklıklar Hukuku I, Güncellenmiş, Yeniden Yazılmış 15. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2021, s. 557, N. 691a; **Çebi**, Hakan: Şirketler Hukuku, Seçkin Yayınevi, Ankara 2020, s. 143.

¹⁵ **Liebscher**, Thomas in Henssler, Martin/**Strohn**, Lutz (Hrsg.): Gesellschaftsrecht, 3. Auflage, C.H.Beck, München 2016, § 130 Rn. 24; **Koch**, Jens in Hüffer, Uwe/Koch, Jens: Aktiengesetz - Beck'sche Kurz-Kommentare, 19. Aufl., München 2025, § 130 Rn. 26; **Goette**, Wulf/**Habersack**, Mathias/**Kalss**, Suzanne: Münchener Kommentar zum Aktiengesetz, 6. Aufl., München 2024, Rn. 3. Noterin onayına ilişkin ilişkin olağan/olağanüstü genel kurul ayrımının yapılmadığına ve çağrısız genel kurulda dahi noter onayının aranacağına ilişkin bkz. MüKoAktG/**Kubis** AktG § 130 Rn. 3.

¹⁶ **Yasan**, s. 6.

¹⁷ Toplantı başkanının aynı zamanda katip olarak görev yapabileceğine ilişkin bkz. **Dubs**, Dieter/**Truffer**, Roland in Watter, Rolf/Vogt Hans-Ueli (Hrsg.): Basler Kommentar, Obligationenrecht II (Art 530-964 OR), 6. Auflage, Helbing Lichtenhahn Verlag, Basel 2024.

B. Azınlık Hakkının Yönetmelik'te Düzenlenme Nedeni

Anonim şirketlerde azınlık haklarının tamamı TTK'da düzenlenmişken, azınlığın Bakanlık temsilcisi talep hakkı Yönetmelik'te düzenlenmiştir. Bu hakkın TTK'da düzenlenmesi yerine, Yönetmelik ile düzenlenme nedeni belirsizdir. Zira BTY m. 32'de Bakanlık temsilcisinin katılımının zorunlu olduğu şirketler ve talep edilmesi hâlinde zorunlu olan şirketlerin TTK m. 407/3'te sayılması mümkün olabilirdi. Bunun yanında kanun koyucu Yönetmelik'te sayılan şirketleri tek tek belirtmese dahi, 407/3'te veya 407'nci maddeye eklenecek 4. fıkra ile azınlığa Bakanlık temsilcisi talep hakkı tanıyabilirdi.

Kanaatimizce, Bakanlık temsilcisi talep hakkının Yönetmelik ile düzenlenmesinin ilk gerekçesi TTK'nın yürürlüğe girmesinden sonra, TTK'da düzenlenmemiş olan hususların, Kanun değişikliği yerine ilgili Yönetmelik ile düzenlenmek istenmesidir. Nitekim TTK, 01.07.2012 tarihinde yürürlüğe girmesine karşın (TTK m. 1534), Yönetmelik 28.11.2012 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlandığı tarihte yürürlüğe girmiştir (BTY m. 49). Dolayısıyla, kanun koyucu TTK'da yer almayan hususların, Yönetmelik hükmünde yer almasını sağlamıştır.

İkinci olarak, Bakanlık temsilcisinin genel kurula katılımındaki görev ve yetkilerinden hareketle, Bakanlık temsilcisinin genel kurula katılmasının zorunlu olduğu şirketlerin kapsamı genişletilmek istenmiş olabilir. Zira TTK m. 422/1'in son cümlesinde toplantı tutanağının, Bakanlık temsilcisi tarafından imzalanması gerektiği, aksi hâlde geçersiz olacağı düzenlenmiştir. Aynı şekilde "*talep üzerine Bakanlık temsilcisi görevlendirilen toplantılarda*"¹⁸, Bakanlık temsilcisi tarafından imzalanmayan toplantı tutanağı geçersiz olacaktır (BTY m. 26/5). Bakanlık temsilcisinin katılmasının zorunlu olduğu şirket genel kurullarına, Bakanlık temsilcisi katılmamış ise, Bakanlık temsil-

¹⁸ BTY m. 26/5'in ilk hâlinde sadece Bakanlık temsilcisinin bulunması zorunlu olan toplantılarda Bakanlık temsilcisinin imzalamadığı tutanaklarının geçersiz olduğu öngörülmüştü. BTY m. 32/4'te Bakanlık temsilcisinin genel kurula katılımının zorunlu olduğu şirketler ile talep sonucunda Bakanlık temsilcisinin görevlendirildiği şirketlerde, temsilcinin yokluğunda alınan kararlar geçersiz sayılmış; BTY m. 26/5'te ise, sadece Bakanlık temsilcisinin katılımının zorunlu olduğu şirketlerden bahsedilmiştir. Hâl böyle olunca BTY m. 26/5 ile BTY m. 32/5 arasında bir çelişki olduğu öğretilmiştir. 09.10.2020 tarihli ve 31269 sayılı Resmi Gazete ile BTY m. 26/5 son hâlini almış ve talep üzerine Bakanlık temsilcisi görevlendirilen toplantılar da ilgili hükmün kapsamına dahil edilmiştir. Bkz. **Hamamcıoğlu**, Esra: "6102 Sayılı TTK. ve İkincil Düzenlemelere Göre Anonim Şirketlerin Genel Kurullarında Uygulanacak Elektronik Genel Kurul Sistemi – II", Türk Ticaret Kanunu'na İlişkin İkincil Mevzuatın Değerlendirilmesi Sempozyumu, Seçkin Yayınevi, Ankara 2014, s. 149, dn. 33.

cisinin yokluğunda alınan kararlar da geçerli olmayacaktır (BTY m. 32/4). Anılan hükümlerde genel kurul kararlarının geçersiz olduğu düzenlenmiş, ancak geçersizliğin türü belirtilmemiştir. Söz konusu geçersizliğin türüne ilişkin öğretide farklı görüşler yer aldığından, geçersizliğin türü Bakanlık temsilcisinin genel kurul toplantısına katılmaması ve Bakanlık temsilcisinin genel kurul toplantı tutanağını imzalamaması başlığı altında değerlendirilmiştir. Bakanlık temsilcisinin görev ve yetkileri dikkate alındığında, temsilcinin genel kurul toplantılarına katılımının, karar alma sürecinin daha sağlıklı işlemesine katkı sağlayacağı düşüncesiyle, temsilci bulundurulması zorunlu olan şirketlerin kapsamı genişletilmiş olabilir¹⁹.

Üçüncü olarak, azınlık pay sahiplerinin menfaati bakımından²⁰, bu kişilere Bakanlık temsilcisi talep hakkının tanınma ihtiyacı ortaya çıkmış olabilir. BTY m. 34/1'e göre, "*Bakanlık temsilcisinin temel görevi, toplantının Kanun, bu yönetmelik ve ilgili mevzuat ile esas sözleşme hükümlerine uygun olarak yürütülmesini gözetmektir. Bakanlık temsilcisi genel kurul tutanağının hazırlanmasına nezaret eder. Tutanağın, Kanun ve bu yönetmelik hükümlerine uygun olarak düzenlenmesini sağlar. Bakanlık temsilcisi toplantının yapılması ve kararların alınması ile ilgili tespit ettiği hukuka aykırılıkları ve usulsüzlükleri, toplantı tutanağına da geçirir ve ilgililerle birlikte imzalar.*"²¹. Bu kapsamda Bakanlık temsilcisinin görevleri arasında; çağrının

¹⁹ Akdağ Güney'e göre, Yönetmelik ile Bakanlık temsilcisinin bulundurulması zorunlu olan şirketlerin kapsamının genişletilmesinin gerekçesi, genel kurul toplantılarının sağlıklı yapılması ve iptal davalarının açılmasının engellenmek istenmesidir. Bunun yanında, Bakanlık temsilcisi olarak görev yapan kimselerin istihdamının engellenmemek istenmesi de gerekçe olarak ileri sürülebilir. Ancak yazar devamında çarşısız genel kurularda Bakanlık temsilcisinin bulunmasını öngören Yönetmelik hükmünün doğru ve kabul edilebilir olmadığını belirtmiştir. Bkz. **Akdağ Güney**, s. 466.

²⁰ Bakanlık temsilcisi görevlendirilmesi talep hakkının azınlığın menfaatine olduğuna ilişkin bkz. **Özsoy**, s. 3418. Ayrıca bkz. **Gencer**, Hakan: Anonim Şirketlerde Azınlık ve Azınlık Hakları (Yargıtay Kararları Çerçevesinde), 2. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2021, s. 162.

²¹ **Bahtiyar**, Mehmet: Ortaklıklar Hukuku, 17. Baskı, İstanbul 2024, s. 162; **Bahtiyar**, Mehmet: "Anonim Şirketlerde Genel Kurul Toplantı Tutanağı ve Özellikle Kararların Hükümsüzlüğüne Etkileri", Prof. Dr. Ersin Çamoğlu'na Saygı Günü: Şirketler Hukukunun Güncel Sorunları Sempozyumu, Seçkin Yayınevi, Ankara 2019, s. 42; **Bahtiyar/Hamamcıoğlu**, s. 79; **Bilgili/Demirkapı**, s. 312; **Çamoğlu** (Poroy/Tekinalp), s. 500, N. 691a; **Özsoy**, s. 3416. Mülga TTK dönemine ilişkin olarak bkz. **Helvacı**, Mehmet: "Sermaye Şirketlerinin Genel Kurul Toplantıları ve Bu Toplantılarda Bulunacak Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Komiserleri Hakkında Yönetmelik" Gereği Ticaret Ortaklıklarının Özellikle Anonim Ortaklıkların Genel Kurullarının Yapılması, Beta Yayıncılık, İstanbul 1997, s. 30; **İmregün**, Oğuz: Anonim Ortaklıklar, Yenilenmiş 4. Bası, Yasa Yayınları, İstanbul 1989, s. 143. Bakanlık temsilcisinin bazı anonim şirket genel kurula katılımının

usulüne uygun olarak yapıp yapılmadığını, yetersayıların sağlanıp sağlanmadığını veya muhalefeti tutanağa geçirtmek isteyen pay sahiplerine izin verilip verilmediğini incelemek yer almaktadır²². Bakanlık temsilcisi toplantı sırasında meydana gelen hukuka aykırılıkları tutanağa geçirecek ve imzalayacaktır. Böylelikle ilerde açılacak davalar bakımından gerçek durumu gösteren ve Bakanlık temsilcisi tarafından imzalanan tutanak önemli bir delil

zorunlu tutulmasının nedeni Bakanlık temsilcisinin, toplantının Kanuna, Yönetmelik hükümlerine, ilgili mevzuata ve esas sözleşme hükümlerine göre yürütülmesini sağlamaktır. Bkz. **Orbay Ortaç**, Nurdan: Anonim Şirket Genel Kurul Toplantı Başkanı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2023, s. 118. Bakanlık Temsilcisi Yönetmeliği'nde Bakanlık temsilcisinin görevine ilişkin başka hükümler de yer almaktadır. Anılan yönetmeliğe göre Bakanlık temsilcisinin görevleri şu şekildedir; BTY m. 16/3'e göre, "Yönetim kurulunca hazırlanan genel kurul toplantısına katılabilecekler listesi....Bakanlık temsilcisinin bulunma zorunluluğu olan toplantılarda Bakanlık temsilcisi tarafından imzalanır". BTY m. 23/3'e göre, "Bakanlık temsilcisinin bulunması zorunlu olan toplantılarda Bakanlık temsilcisinin....şirket esas sözleşmesi ve iç yönergesi ile Kanun ve diğer ilgili mevzuatta öngörülen hususların yerine getirildiğini ve gerekli nisabın sağlandığını tespit etmesinden sonra toplantıya devam edilir". BTY m. 26/1'e göre, "Tutanak.....Bakanlık temsilcisi bulunması zorunlu olan veya 32 nci maddenin ikinci fıkrası uyarınca talep üzerine Bakanlık temsilcisi görevlendirilen toplantılarda Bakanlık temsilcisi tarafından imzalanır". BTY m. 26/4'e göre, "Tutanağa eklenen muhalefet şerhi de toplantı başkanı ve Bakanlık temsilcisi bulunan toplantılarda Bakanlık temsilcisi tarafından imzalanır". BTY m. 34/1'e göre, "Bakanlık temsilcisi toplantının yapılması ve kararların alınması ile ilgili tespit ettiği hukuka aykırılıkları ve usulsüzlükleri, toplantı tutanağına da geçirir ve ilgililerle birlikte imzalar". BTY m. 34/3'e göre, "Bakanlık temsilcisi toplantıdan sonra, hazır bulunanlar listesi, gündem ve genel kurul toplantı tutanağının bir nüshasını alarak, bir hafta içinde Bakanlık merkez teşkilâtında Genel Müdürlüğe, illerde il müdürlüğüne teslim eder. Bakanlık temsilcisi; genel kurul toplantısı sırasında, Kanun, esas sözleşme ve bu Yönetmelik hükümlerine aykırılık olmasına rağmen herhangi bir nedenle toplantı tutanağında belirtilemeyen hususlar ile herhangi bir sebeple toplantının açılmaması veya açılan toplantının tamamlanamaması gibi hususların varlığı hâlinde, rapor düzenleyerek diğer belgelerle birlikte Bakanlığa/il müdürlüğüne verir.". Görüldüğü üzere Bakanlık temsilcisinin genel kurul toplantısının hukuka uygun bir şekilde gerçekleşmesinde önemli bir rolü bulunmaktadır. Bu kapsamda genel kurulda azınlık pay sahiplerinin menfaatlerinin korunması bakımından Bakanlık temsilcisinin varlığı önem arz etmektedir.

²² Bakanlık temsilcisinin görevlerine ilişkin bkz. **Bilgili/Demirkapı**, s. 312; **İmregün**, Ortaklık, s. 144; **Korkut**, Ömer: 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketlerde Genel Kurul Kararlarının Butlanı, Karahan Kitabevi, Adana 2012, s. 16-17; **Pulaşlı**, Hasan: Şirketler Hukuku Şerhi, C. II, 5. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2024, § 33, N. 146; **Tekil**, Fahiman: Anonim Şirketler Hukuku, 2. Bası, Alkım Yayınevi, İstanbul 1998, s. 282. Ancak belirtmek gerekir ki, mülga TTK döneminde komiserin toplantıya katılması ve tutanağı imzalaması bir formalite olarak görülmüş ve komiser, denetim ve nezaret görevini istenildiği şekilde yerine getirememiştir. Bkz. **Bahtiyar**, Ortaklıklar, s. 162; **İmregün**, Ortaklık, s. 15, 144.

oluşturacaktır²³. Gerçekten pay sahipleri arasında uyuşmazlığın olduğu bir şirkette, genel kurulda çoğunluğu elinde bulunduran pay sahipleri, azınlık haklarının kullanılmasına engel olabilir. Örneğin, azınlık pay sahibi genel kurul kararına olumsuz oy vermesine karşın, çoğunluk pay sahipleri veya genel kurul toplantı başkanı muhalefetini tutanağa geçirtmek istemeyebilir. Böyle bir durumun gerçekleşme ihtimalinin bulunduğu genel kurul toplantıları açısından, azınlık, Bakanlık temsilcisinin genel kurula katılmasını talep edebilir. Talep üzerine Bakanlık temsilcisi görevlendirilmesi ihtimalinde, Bakanlık temsilcisinin görev ve yetkileri kapsamında, azınlık, genel kurulda haklarını daha sağlıklı şekilde kullanabilecek ve böylelikle azınlık pay sahiplerinin menfaati ihlal edilmemiş olacaktır²⁴. Bunun yanında Bakanlık temsilcisinin tarafsız olması ve resmi olarak görevlendirilmesi de, azınlık açısından gerekli güveni sağlamaktadır²⁵. Bakanlık temsilcisinin görevi sadece toplantıya katılmak ve tutanağı imzalamaktan ibaret değildir²⁶. Ayrıca pay sahipleri aleyhine genel kurulda alınacak olan hukuka aykırı bir kararı tespit etmek ve bu durumu toplantı tutanağına geçirterek, ilgililerle birlikte imzalamakta Bakanlık temsilcisinin görevleri arasındadır²⁷.

BTY m. 34/4'e göre, "*Bakanlık temsilcisinin birinci fıkradaki görev ve yetkileri, Bakanlık temsilcisinin bulunmadığı toplantılarda toplantı başkanı tarafından yerine getirilir.*". Ayrıca Bakanlık temsilcisinin katılmasının zorunlu olduğu toplantılarda, "*toplantı başkanının şirket esas sözleşmesi ve iç*

²³ **Bilgili/Demirkapı**, s. 312.

²⁴ Öğretide bir görüş, Bakanlık temsilcisinin genel kurula katılma gerekçeleri olarak gösterilen, pay sahipleri arasındaki menfaat çekişmelerinin veya pay sahipliği haklarının ihlalinin önlenmesinin, daha geri planda olduğunu ifade etmiştir. Zira Bakanlık temsilcisinin genel kurula katılımı mülga TTK'dan farklı olarak bütün anonim şirketler bakımından değil; bazı anonim şirketler açısından kabul edilmiştir. Bkz. **Eminoğlu**, Genel Kurul, s. 150.

²⁵ **Karasu**, Rauf: Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi, 2. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara 2015, s. 185.

²⁶ **Bahtiyar**, Ortaklıklar, s. 162. Mülga TTK açısından komiserin görevinin sadece toplantıyı izlemek olmadığına ilişkin bkz. **İmregün**, Ortaklık, s. 143.

²⁷ Nitekim Pulaşlı, Bakanlık temsilcisinin genel kurula katılma amacının, pay sahiplerinin haklarının ihlal edilmemesini sağlamak ve hukuka aykırılıkları engellemek olduğunu belirtmiştir. Yazar, genel kurulda alınan birçok hukuka aykırı karar bakımından, azınlığın iddiasını ispat edemeyeceği ve böylece devredilemez ve vazgeçilemez haklarının ihlal edileceğini ifade etmiştir. Örneğin, azınlık pay sahipleri olumsuz oy kullanmasına karşın, tutanakta çekimser oy kullanıldığı yazılmış olabilir. Bu nedenle azınlığın Bakanlık temsilcisi talebinde bulunması hâlinde, görevlendirme makamının kararını ilke olarak olumlu yönde kullanarak, Bakanlık temsilcisini görevlendirmesi yerinde olacaktır. Bkz. **Pulaşlı**, Şerh, § 33, N. 155.

yönergesi ile Kanun ve diğer ilgili mevzuatta öngörülen hususların yerine getirildiğini ve gerekli nisabın sağlandığını tespit etmesinden sonra toplantıya devam” edilecektir. Toplantı başkanının, esas sözleşmede aksine bir hüküm olmadıkça, genel kurulda seçileceği dikkate alındığında, çoğunluk tarafından toplantı başkanı seçilmişse; genel kurulda azınlık aleyhine hukuka aykırı karar alınması ihtimal dahilindedir. İşte kanun koyucu tarafından, bu ihtimalin önüne geçilebilmesi amacıyla azınlığa Bakanlık temsilcisi talep hakkı tanınmış olabilir. Nitekim Bakanlık temsilcisinin görevini “*tarafsız, dürüst ve özenli*” şekilde yapmakla yükümlü olması (BTY m. 39/1), genel kurul toplantısının hukuka uygun olarak yapılmasını sağlayacaktır²⁸.

Bakanlık temsilcisi tarafından imzalanan tutanak TMK m. 7 anlamında resmi senet niteliğindedir. Resmi senet, resmi bir makam veya memurun katılmasıyla düzenlenen senet olarak tanımlanmış ve resmi senet açısından, ilgili makam ya da memurun, herhangi bir şekilde katılmış olmasının yeterli olacağı ifade edilmiştir²⁹. Bakanlık temsilcisi tarafından imzalanan toplantı tutanağı, Hukuk Muhakemeleri Kanunu (HMK) m. 240/2 anlamında aksi ispat edilinceye kadar kesin delil teşkil edecektir³⁰. Dolayısıyla genel kurulda alınan kararlara ilişkin bir uyuşmazlık çıkması durumunda, azınlık, Bakanlık temsilcisi tarafından imzalanan tutanağı kesin delil olarak kullanabileceklerdir. Bakanlık temsilcisi tarafından imzalanan tutanağın kesin delil niteliğine sahip olması, azınlığa Bakanlık temsilcisi talep etme hakkı verilmesinin nedeni olarak ileri sürülebilir.

²⁸ Bu yönde bkz. **Özsoy**, s. 3417-3418. BTY m. 39/1’de toplantı başkanının da görevini “*tarafsız, dürüst ve özenli*” şekilde yerine getirmekle yükümlü olduğu düzenlenmiştir. Ancak Bakanlık temsilcisi ve toplantı başkanı arasındaki fark, Bakanlık temsilcisinin görevlendirme makamınca görevlendirmesi; toplantı başkanının ise, genel kurulca seçilmesidir. Dolayısıyla toplantı başkanının genel kurul toplantısını objektif olarak yönetmesi her zaman mümkün olmayabilir.

²⁹ **Akbay**, Direnç: Yeni Türk Ticaret Kanunu’na Göre Anonim Ortaklıklar Hukukunda Azınlığın Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı Yoluyla Korunması, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir 2017, s. 189.

³⁰ **Akbay**, s. 189; **Moroğlu**, Erdoğan: Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, Güncellenmiş ve Genişletilmiş 9. Baskı, Oniki Levha Yayıncılık, İstanbul 2020, s. 145; **Yurtbaşı**, Fatih: Anonim Ortaklıklarda Özel Denetim, Oniki Levha Yayıncılık, İstanbul 2019, s. 252, s. 182. TMK m. 7/2’ye göre, resmi senetlerin “*içeriğinin doğru olmadığının ispatı, kanunlarda başka bir hüküm bulunmadıkça, her hangi bir şekle bağlı değildir*”. Bakanlık temsilcisi tarafından imzalanan tutanağın içeriğinin doğru olmadığını iddia eden kişiler, herhangi bir şekil şartına bağlı olmadan aksini ispat edebileceklerdir. Bkz. **Akbay**, s. 189.

C. Azınlık Hakkının Yönetmelik İle Düzenlenip Düzenlenmeyeceği Meselesi

BTY m. 32/3 ile Türk Ticaret Kanunu'nda yer almayan bir azınlık hakkı düzenlenmiştir. Bahse konu azınlık hakkının TTK'da düzenlenmeme gerekçesi açık değildir. Hâl böyle olunca Yönetmelik hükmü ile azınlık hakkının düzenlenip düzenlenmeyeceği meselesi ortaya çıkmaktadır³¹. Bu hususa ilişkin öğretilerde farklı görüşler ileri sürülmüştür. Bir görüşe göre, azınlık hakkının Yönetmelik ile düzenlenmesi, normlar hiyerarşisine aykırı olacaktır³². Diğer bir görüşe göre ise, TTK m. 407/3'te geçen “*hangi durumlarda Bakanlık temsilcisinin genel kurulda bulunacağı...Ticaret Bakanlığınca çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenir*” ifadesi geçtiği için, azınlığa Yönetmelik ile Bakanlık temsilcisi görevlendirilmesi talep hakkı tanınması Kanun kapsamındadır³³. Ancak yazara göre, azınlık hakkının Yönetmelik ile düzenlenmesi eleştiriye açık bir durumdur³⁴.

³¹ Sermayenin en az onda birine sahip pay sahiplerine Bakanlık temsilcisi görevlendirilmesi talep hakkı verilmesinin azınlık hakkı niteliği taşıyıp taşımadığının tartışılabilmesine ilişkin bkz. **Zengin**, İbrahim Çağrı: Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Ortaklık Genel Kurulunda Yeter Sayılar, Oniki Levha Yayıncılık, İstanbul 2020, s. 336.

³² Bahtiyar, Kanunda düzenlenmeyen bir azınlık hakkının Yönetmelik ile düzenlenmesinin ve azınlığın talebi ile görevlendirilen Bakanlık temsilcisinin yokluğunda alınan kararların geçersiz sayılmasının normlar hiyerarşisi bakımından açıklanmasının güç olduğunu belirtmiştir. Bkz. **Bahtiyar**, Tutanak, s. 41-42, dn. 16. Yazar farklı eserlerinde Yönetmelik hükmü ile azınlık hakkı tanınmasının eleştiriye açık olduğunu ifade etmiştir. Bkz. **Bahtiyar/Hamamcıoğlu**, s. 78. Ayrıca bkz. **Bahtiyar**, Ortaklıklar, s. 161, dn. 302. Akdağ Güney, konuyu, çağrısız genel kurulda Bakanlık temsilcisinin bulunma zorunluluğuna ilişkin çalışmada değerlendirmiştir. Yazara göre, TTK m. 407/3 hükmünde, Bakanlık temsilcisinin katılımının zorunlu olduğu şirketler, TTK m. 333'te düzenlenen şirketler şeklinde sınırlandırılmıştır. Buna rağmen alt norm olan Bakanlık Temsilcisi Yönetmeliği ile “*Bakanlık temsilcisi bulundurulmasını şart koşan ve istisnai bir düzenlemeyi genişleten hükümlere yer verilmesi son derece hatalı olmuştur*”. Nitekim Yönetmelik hükmü ile “*kanunda olmayan veya öngörülmemen hususların düzenlenmesi, kanun hükümlerinin daraltılması veya kanunun çizdiği sınırların aşılarak düzenleme yapılması mümkün değildir*”. Bkz. **Akdağ Güney**, s. 465-466. Bozkurt açıkça normlar hiyerarşisinden bahsetmemiş, ancak BTY m. 32/3 ile Kanun'a uygunluğu tartışılabilir ilginç bir hüküm getirildiğini ve Yönetmelik hükmü ile bir azınlık hakkı yaratılmaya çalışıldığını belirtmiştir. Bkz. **Bozkurt**, Tamer: Şirketler Hukuku, 16. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2025, s. 358-359. Gencer'e göre ise, azınlığa bu şekilde bir hak verilmesi yerinde olmakla birlikte, kanun yapma sistematigi bakımından isabetli değildir. Çünkü söz konusu azınlık hakkı, Yönetmelik yerine bizzat TTK'da düzenlenmeliydi. Bkz. **Gencer**, s. 193.

³³ **Özsoy**, s. 3414.

³⁴ **Özsoy**, s. 3414.

Yönetmelik ile azınlığa bir hak tanınıp tanınmayacağı hususunda öncelikle Yönetmelik ile düzenlenebilecek hususların tespit edilmesi gerekir. Anayasanın 124. maddesine göre, “Cumhurbaşkanı, Bakanlıklar ve kamu tüzelkişileri, kendi görev alanlarını ilgilendiren kanunların ve Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla, Yönetmelikler çıkarabilirler.”. Türk hukukunda idarenin düzenleyici işlemlerinin kanuna dayanması zorunluluğu (*secundum legem*) ve kanuna aykırı olmaması karşısında (*intra legem*), kanunun düzenlemediği ve genel ilkelerini belirlemediği bir alanda Yönetmelik çıkarılması mümkün değildir³⁵. Bunun yanında öğreti ve Danıştay kararlarında, bir konunun Yönetmelik ile düzenlenebileceği kanunda açıkça öngörülmemiş olsa dahi, kanuna aykırı olmayacak şekilde ve kanunun çizdiği sınırlar ölçüsünde yönetmelik çıkarılabileceği belirtilmiştir³⁶.

³⁵ **Gözler**, Kemal/**Kaplan**, Gürsel: İdare Hukuku Dersleri, Güncellenmiş 25. Bası, Ekin Yayınevi, Bursa 2023, s. 382; **Gülgeç**, Yahya Berkol: Normlar Hiyerarşisi, Oniki Levha Yayıncılık, İstanbul 2022, s. 294. Yönetmeliklerin kanuna dayanma zorunluluğunun mutlak olduğuna ilişkin bkz. **Eren**, Abdurrahman: Anayasa Hukuku Dersleri, 6. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2024, s. 915. “Yönetmelik ile getirilen hükümlerle yasaların hükümleri değiştirilemeyeceği gibi yasa koyucuya ait olanın da düzenlenmeyeceği...” Danıştay 5. D., E. 1987/2545, K. 1988/2659, T. 25.05.1988 (Danıştay Dergisi, S. 72-73, Y. 19, 1989, s. 302 vd.). Anayasa mahkemesi tarafından verilen yerleşik içtihatlarda da idarenin düzenleyici işlemlerinin kanuni dayanağının olması gerektiği belirtilmiştir. Bkz. “Anayasa’nın açıkça kanunla düzenlenmesini öngörmediği konularda kanunda genel ifadelerle düzenleme yapılarak ayrıntıların düzenlenmesinin yürütmeye bırakılması mümkündür. Anayasa’da münhasıran kanunla düzenleme yapılması öngörülmemiş konularda yasamanın asliliği ve Cumhurbaşkanlığı kararnameleri haricinde geçerli olan yürütmenin türevselliği ilkeleri gereği idari işlemlerin kanuna dayanması zorunluluğu vardır. Ancak bu durumda kanunda belirlenmesi gereken çerçeve, Anayasa’nın kanunla düzenlenmesini öngördüğü durumlara göre çok daha geniş olabilecektir. Başka bir ifadeyle Anayasa’ya göre kanunla düzenlenmesi gerekmeyen bir konu, kanuni dayanağı olmak kaydıyla idarenin düzenleyici işlemlerine bırakılabilir” Anayasa Mahkemesi, E. 2021/106 K. 2024/101, T. 9.5.2024 (Lexpera, Erişim Tarihi: 17.02.2025).

³⁶ **Eren**, s. 915. “Anayasa’nın 8. maddesinde; yürütme yetkisi ve görevinin Anayasa ve yasalara uygun olarak kullanılıp yerine getirileceği; 124. maddesinde de; Bakanlıkların, kendi görev alanlarını ilgilendiren yasaların ve tüzüklerin uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla yönetmelikler çıkarabileceği hükme bağlanmıştır. Belirtilen düzenlemeye göre, idare tarafından çıkarılacak yönetmeliğin yasal bir dayanağının olması, idarenin kendi görev alanını ilgilendirmesi ve üst hukuk kurallarına aykırı olmaması gerekir. Ancak, bir konunun yönetmelikle düzenleneceği yasada açıkça belirtilmemiş olsa dahi, bu durum, idarenin o konuda yönetmelik çıkarmasına engel teşkil etmemektedir. İdare, dayanağını yasada bulmak ve genel esasları yine yasada gösterilmek kaydıyla görev alanını ilgilendiren her konuyu yönetmelikle düzenleyebilir”. D. 15. D., E. 2015/4531, K. 2017/5624, T. 17.10.2017 (Lexpera, Erişim Tarihi: 17.02.2025). Aynı yönde bkz. D. 10. D., E. 2013/3011, K. 2016/3282, T. 13.6.2016 (Lexpera, Erişim Tarihi: 17.02.2025).

Azınlığa Bakanlık temsilcisi talep etme hakkı tanınmak isteniyorsa, bu hakkın kanuni dayanağını oluşturacak bir düzenlemenin bulunması gerekmektedir. TTK m. 407/3'ün ikinci cümlesine göre, “*Diğer şirketlerde, hangi durumlarda Bakanlık temsilcisinin genel kurulda bulunacağı ve genel kurul toplantıları için temsilcilerin görevlendirilmelerine ilişkin usul ve esaslar ile bunların nitelik, görev ve yetkileri ayrıca ücret tarifeleri Gümrük ve Ticaret Bakanlığıınca çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenir.*”. BTY m. 2’de, anılan Yönetmeliğin, Bakanlık temsilcisinin bulunması zorunlu olan anonim şirket genel kurul toplantılarının belirlenmesini kapsadığı; BTY m. 3’te ise, bu Yönetmeliğin TTK’ya dayanılarak hazırlandığı öngörülmüştür. Azınlığın Bakanlık temsilcisi görevlendirilmesini talep etme hakkının, Bakanlık temsilcisinin görevlendirilmesine ilişkin esas ve usuller kapsamında değerlendirilmesi gerektiği açıktır. O hâlde, azınlığın Bakanlık temsilcisi talep hakkının Yönetmelik’te düzenlenmesine ilişkin bir kanuni dayanak bulunmaktadır. Bu nedenle Yönetmelik hükmü ile azınlığa Bakanlık temsilcisi talep hakkı verilmesi hukuka uygundur ve normlar hiyerarşisine aykırı değildir. Ancak anonim şirketlerde azınlık haklarının önemli yer tutması ve BTY m. 32/3’te azınlığa tanınan Bakanlık temsilcisi talep hakkı sonucunda, bu talebin görevlendirme makamına bildirilmemesi veya Bakanlık temsilcisi görevlendirilmesine karşın, Bakanlık temsilcisinin katılmaması genel kurul kararlarının geçerliliği bakımından etkili olacağından, bu talebin TTK’da düzenlenmesi çok daha isabetli olurdu.

II. AZINLIĞIN BAKANLIK TEMSİLCİSİ TALEP HAKKININ KULLANILIŞ USULÜ

A. Azınlık Kavramı

BTY m. 32/3’te, Bakanlık temsilcisi görevlendirme talebinin, sermayenin en az onda birini oluşturan pay sahipleri tarafından kullanılacağı düzenlenmiştir. Azınlık, tek bir pay sahibinden oluşabileceği gibi birden fazla pay sahiplerinin bir araya gelmesiyle de meydana gelebilir. TTK’da azınlık, TTK m. 411/1, 439/1 ve 531 hükümlerinde “*sermayenin en az onda birini, halka açık şirketlerde yirmide biri...*” şeklinde; TTK m. 420/1 ve 559 hükümlerinde “*sermayenin onda biri, halka açık şirketlerde yirmide biri*” şeklinde oran olarak öngörülmüştür. Bunun dışında azınlık, TTK m. 399/4-b’de “*Sermayenin yüzde onunu, halka açık şirketlerde esas veya çıkarılmış sermayenin yüzde beşi*” şeklinde yüzdelik oran düzenlenmiştir. TTK m. 360/1 ve 486/3 hükümlerinde ise, sadece azlık kavramı kullanılmıştır. Görüldüğü üzere

azınlık pay sahiplerine ilişkin oranı belirtmek için TTK'da yeknesaklık sağlanamamıştır.

Azınlık hakları öğretide hakkın niteliğine göre olumlu/olumsuz azınlık hakları ve azınlık hakkının kullanım yerine göre genel kurulda kullanılan-kullanılmayan azınlık hakları olarak sınıflandırılmıştır³⁷. Olumlu azınlık hakları, azınlığa tek taraflı irade beyanı ile Kanun veya esas sözleşmede kendisine tanınan hakları kullanabilmesi için talepte bulunma yetkisi veren ve kullanılmasının şirket veya organın kabulüne bağlı olmadığı haklardır³⁸. Olumsuz azınlık hakları ise bir kararın alınmasına olumsuz yönde oy kullanarak, o kararın alınmasına engel olunmasına sebebiyet veren haklardır³⁹. BTY m. 32/3'te öngörülen azınlık hakkı, azınlığa tek taraflı irade beyanı ile Bakanlık temsilcisi talep hakkı verdiğinden ve kullanılması şirket onayına bağlı olmadığından olumlu azınlık hakları kapsamında değerlendirilmelidir⁴⁰. Öğretide olumlu azınlık hakları; hakkın yerine getirilememesi durumunda, azınlığa dava açarak hakkın yerine getirilmesini sağlayan haklar olarak ifade edilmiştir. Aşağıda görüleceği üzere Bakanlık temsilcisi talep hakkı şirkete karşı yapılmasına karşılık, herhangi bir nedenle görevlendirme makamına bu talep ulaşmamışsa, hükümde bir yaptırım öngörülmemiştir. Nitekim BTY m. 32/3'te azınlığa Bakanlık temsilcisi talep edebilme hakkına

³⁷ **Tekinalp**, Ünal/**Teoman**, Ömer: "Der Minderheitenschutz im Türkischen Aktienrecht", İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. 29, S. 45, 1983, s. 104-105; **Dural**, H. Ali: "Anonim Şirkette Olumsuz Azınlık Hakları Düzenlemesi", Prof. Dr. Erdoğan Moroğlu'na 65. Yaş Günü Armağanı, 2. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul 2001, s. 181-183; **Helvacı**, Mehmet: "Anonim Ortaklıkta Ticaret Hukukundan Kaynaklanan Azınlık Haklarının Hukuki Niteliği ve Tanımı", Prof. Dr. Oğuz İmregün'e Armağan, İstanbul 1998, s. 300; **Kayar**, İsmail: Anonim Şirketlerde Azınlık Hakları, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1989, s. 33, 36 vd.; **Çiftci**, Nazmiye: Anonim Şirketlerde Azınlığın Finansal Tabloların Müzakeresinin Ertelenmesini İsteme Hakkı, Yetkin Yayınları, Ankara 2024, s. 46.

³⁸ **Birsel**, Mahmut T.: "Anonim Şirketlerde Azınlık Hakları", İmran Öktem'e Armağan, Sevinç Matbaası, Ankara 1970, s. 632; **Çiftci**, s. 47; **Gencer**, s. 95 **İmregün**, Ortaklık, s. 309; **Kayar**, s. 34; **Kendigelen**, Abuzer: Anonim Ortaklıklarda Yönetime Katılma Hakkında İmtiyaz, Beta Yayıncılık, İstanbul 1999, s. 297; **Özsoy**, s. 3415; **Sert Canpolat**, Selin: "Anonim Ortaklıkta Azınlık Haklarının İncelenmesi", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 74, 2008, s. 165; **Sumer**, Ayşe: Anonim Ortaklıklarda Azınlık Haklarının Korunması ve Anonim Ortaklığın Haklı Nedenle Feshi (Yargıtay Kararları ile Birlikte), İsmail Akgün Kitabevi, İstanbul 1991, s. 24.

³⁹ **Birsel**, s. 631; **Çiftci**, s. 47; **Gencer**, s. 87; **İmregün**, Ortaklık, s. 309; **Kayar**, Azınlık, s. 34; **Kendigelen**, İmtiyaz, s. 296, 301; **Özsoy**, s. 3415; **Sert Canpolat**, s. 161; **Sumer**, s. 18.

⁴⁰ Bu yönde bkz. **Özsoy**, s. 3416.

yönelik bir dava hakkı da tanınmamıştır⁴¹. Kanaatimizce azınlığa Bakanlık temsilcisi talep hakkı ile bir dava hakkı tanınmamış olması bunun olumlu azınlık hakkı olarak nitelendirilmesini engellemeyecektir. Ayrıca dava açma hakkının tanınmadığı TTK’da düzenlenen diğer azınlık hakları da olumlu azınlık hakkı kapsamında değerlendirilmiştir.

Azınlık pay sahipleri oransal veya nominal ölçütlere göre tespit edilmektedir⁴². Oransal azınlık, esas sermayenin belirli bir oranını veya belirli bir yüzdesini ifade eden azınlıktır⁴³. Nominal azınlık ise, oransal ve yüzdelik yerine payların itibari değerlerinin esas alındığı azınlık olarak açıklanmaktadır⁴⁴. TTK’da azınlık pay sahiplerinin belirtilmesinde genellikle yüzdelik veya orantı olarak azınlığın esas alındığı görülmektedir⁴⁵. Bunun yanında sadece özel denetçi atanmasına ilişkin TTK m. 439’da “*paylarının itibari değerinin toplamı en az bir milyon Türk Lirası olan pay sahipleri*” ifadesi ile azınlık pay sahiplerinin, paylarının itibari değeri esas alınarak nominal azınlık belirlenmiştir. BTY m. 32/3’te sermayenin en az onda biri ifadesi ile azınlık pay sahiplerinin oransal olarak belirlendiği ve bu oranı sağlayan pay sahiplerine Bakanlık temsilcisi talep hakkının tanındığı anlaşılmaktadır. Ayrıca azınlığa tanınan Bakanlık temsilcisi talep etme hakkı şirket genel kurul toplantısından önce kullanılmaktadır. Bu nedenle Bakanlık temsilcisi

⁴¹ Özsoy, azınlığa tanınan Bakanlık temsilcisi talep hakkının teknik anlamda bir azınlık hakkı olmadığını söylenebileceğini şu şekilde belirtmiştir. “*Ancak şunu da eklemeliyiz ki, teknik anlamda azınlık haklarının en nihayetinde bir talep hakkına karşılık geldiği ifade edilmekte ve bu suretle talebin reddi hâlinde dava yoluyla kullanılması gerekmektedir; GKTY 32/3’te düzenlenmiş olan hakkın sonuçları kullanılmakla kendiliğinden doğmamakta hatta mezkûr talep görevlendirme makamına sunulduğunda görevlendirme makamının takdir yetkisi bulunmaktadır. Bu sebeple burada teknik anlamda bir azınlık hakkı dahi olmadığı söylenebilecektir*”. Bkz. **Özsoy**, s. 3416.

⁴² Bunların yanında Ulusoy, oransal veya nominal olarak belirlenmemiş olan ve “*fiili duruma göre genel kurulda mevcut ya da kullanılan oyların belirli bir oram olarak tespit edilebilen, her somut olayın fiili koşullarına göre esas sermayedeki ve tüm oy haklarındaki oranları değişebilen*” azınlığı fiili azınlık olarak nitelendirmiştir. Bkz. **Ulusoy**, Erol, “Anonim Şirketlerde Azınlık Pay Sahiplerinin Şirketten Çıkarılması”, Anonim Şirketlerde Bireysel ve Azınlık Pay Sahibi Hakları, Bilge Yayınevi, Ankara 2022, s. 72. Ayrıca bkz. **Çiftci**, s. 42; **Gencer**, s. 75; **Özden**, s. 1712; **Zorluer**, Onur: Anonim Şirketlerde Azınlık Haklarının Kötüye Kullanılmasına Karşı Çoğunluğun Korunması, Adalet Yayınevi, İstanbul 2021, s. 46.

⁴³ **Ulusoy/Ulusoy**, s. 68.

⁴⁴ **Gencer**, s. 73; **Ulusoy/Ulusoy**, s. 68.

⁴⁵ TTK’da teknik anlamda kabul edilen azınlık kavramının, oransal azınlık olarak kullanıldığına ilişkin bkz. **Kayhan**, Şaban: Şirketler Hukuku, 7. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2024, s. 259; **Ulusoy/Ulusoy**, s. 68.

talep hakkının genel kurul dışında kullanılabilen azınlık hakkı kapsamında olduğu ifade edilebilir.

TTK'da düzenlenen bütün azınlık haklarında halka açık ve kapalı şirket ayrımı yapılmasına karşın, BTY m. 32/3'te bu yönde bir ayrım yapılmamıştır⁴⁶. BTY m. 32/1'e göre, kuruluş ve esas sözleşme değişikliği işlemleri Bakanlık iznine tabi olan şirketlerin tüm genel kurul toplantılarına Bakanlık temsilcisinin katılması gerekmektedir. Kuruluş ve esas sözleşme değişikliği işlemleri Bakanlık iznine tabi olan şirketleri düzenleyen Tebliğ'in 5. maddesinde 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'na (SerPK) tabi şirketlerin bu kapsamda olduğu düzenlenmiştir. Ancak atıf yapılan SerPK, mülga 2499 sayılı SerPK olup; yürürlükte olan SerPK, 6362 sayılı SerPK'dır. 6362 sayılı SerPK m. 139'da "2499 sayılı Kanun hükümlerine yapılan atıflar, bu Kanunun ilgili hükümlerine yapılmış sayılır" denildiği için, mevcut SerPK'ya atıf yapılmış kabul edilecektir. Halka açık anonim şirketler, SerPK kapsamında olduğundan BTY m. 32/3 hükmünün halka açık anonim ortaklıklar bakımından uygulanması mümkün değildir⁴⁷. Bakanlık temsilcisinin katılımının zorunlu olduğu bir genel kurulda azınlığa Bakanlık temsilcisi görevlendirme talep hakkının verilmesinin açıkçası bir anlamı bulunmamaktadır⁴⁸.

B. Azınlık Oranlarının Esas Sözleşmeyle Değiştirilmesi

Azınlık pay sahipliği oranlarının esas sözleşme ile değiştirilip değiştirilemeyeceği öğretide genellikle TTK'da düzenlenen azınlık hakları bakımından tartışılmıştır⁴⁹. Bir görüşe göre, azınlık pay sahipliğine ilişkin oranın esas sözleşme ile hafifletilebilmesi mümkündür⁵⁰, ancak bu oran ağırlaştırı-

⁴⁶ Şirketin halka açık veya kapalı olup olmaması yönünden sermaye oranlarında değişiklik bulunmamasının nedeni muhtemel yapılması unutulmuş bir düzenlemedir. Bkz. **Uzel**, Necdet: "Anonim Ortaklık Hukukunda Azınlık Haklarının Kötüye Kullanılması (Mümkün Müdür?) -Makale I: Genel Değerlendirme-" Prof. Dr. Sabih Arkan'a Armağan, Oniki Levha Yayıncılık, İstanbul 2019, s. 1302, dn. 16.

⁴⁷ **Evlek**, Müge: "Türk Ticaret Kanunu'nda Öngörülen Azınlık Haklarının Halka Açık Anonim Ortaklıklarda Uygulanması", Ord. Prof. Dr. Şevket Memedali Bilgişin'in Anısına Armağan, Oniki Levha Yayıncılık, İstanbul 2021, s. 260, dn. 50.

⁴⁸ BTY m. 32/3'te düzenlenen azınlığa ilişkin oranın halka açık şirketler açısından geçerli olmadığına ve halka açık şirketlerde Bakanlık temsilcisinin bulunmasının zorunlu olmasından hareketle bu hususun tartışılmasına yer olmadığına ilişkin bkz. **Özsoy**, s. 3419.

⁴⁹ Bu tartışmalar için bkz. **Bahtiyar**, Mehmet: "Anonim Şirketlerde Azınlık Oranlarının Anasözleşme ile Değiştirilmesi Sorunu", Türk Ticaret Kanunu'nun 5. Yıl Sempozyumu Hakem Denetiminden Geçmiş Tebliğler Kitabı, Türkiye Adalet Akademisi, Ankara 2018, s. 365 vd.

⁵⁰ Esas sözleşme ile sermayenin onda birinden daha az sermayeye sahip ortaklara azınlık hakkı tanımlanabileceğine ilişkin bkz. **Arslanli**, Halil: Anonim Şirketler, C. I, Umumi Hü-

lamaz⁵¹. Diğer bir görüşe göre ise, azınlık pay sahipliğine ilişkin oranlar esas sözleşme ile artırılmaz ve TTK m. 411 hükmündeki istisna hariç azaltılmaz⁵².

kümleler, 3. Bası, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1960, s. 237; **Ayan**, Özge: Limited Ortaklıklarda Azınlık Pay Sahiplerinin Genel Kurulu Toplantıya Çağırma, Gündeme Madde Eklenmesini İsteme ve Sorumluluk Davası Açma Hakları, Güncel Hukuk Yayınları, İzmir 2004, s. 10; **Şener**, Oruç Hami: “Anonim Ortaklıklarda Azınlık Pay Sahiplerinin Genel Kurulu Olağanüstü Toplantıya Çağırma ve Gündeme Madde Eklenmesini İsteme Hakkı”, İzmir Barosu Dergisi, 1994, S. 4, s. 42. dn. 11; **Sumer**, s. 9; **Can**, Mustafa Erdem: “Azlığın Genel Kurulun Toplantıya Çağırılması ve Gündemin Belirlenmesi Konusundaki Yetkileri, Anonim Şirketlerde Bireysel ve Azınlık Pay Sahibi Hakları, Bilge Yayınevi, Ankara 2022, s. 417. Azınlık pay sahipliğine ilişkin oranın esas sözleşme ile düşürülebileceğini düzenleyen, TTK m. 411 hükmünün, TTK’da düzenlenen diğer azınlık hakları bakımından da uygulanmasının kanunun ruhuna uygun olacağı yönünde bkz. **Gencer**, s. 73.

⁵¹ Mülga Türk Ticaret Kanunu döneminde bu görüşü ileri süren görüşler şu şekildedir; **Helvacı**, Azınlık, s. 302; **Erem**, Tuğrul S.: Ticaret Hukuku Prensipleri, C. II, İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi, İstanbul 1980, s. 284.; **Tekil**, s. 394, dn. 32; **Kendigelen**, İmtiyaz, s. 300. TTK açısından bu görüş için bkz. **Bahtiyar**, Azınlık, s. 369 vd.; **Memiş**, Tekin/Şimsek, Bahar: “Azlığın Finansal Tabloların Müzakeresini Erteleme Hakkı Üzerine Değerlendirmeler”, Prof. Dr. Sabih Arkan’a Armağan, Oniki Levha Yayıncılık, İstanbul 2019, s. 791. TTK m. 411 kapsamında azınlık pay sahipliği oranının ağırlaştırılmayacağına ilişkin bkz. **Eriş**, s. 2141. Domaniç, mülga TTK m. 366 (TTK m. 411) ile azınlık hakkının yüzde ondan daha az bir sermayeye tanınmış olması karşısında, diğer azınlık haklarının yüzde ondan daha az sayıda sermayeye sahip pay sahiplerine tanınmayacağı sonucunu doğurabileceğini belirtmiştir. Ayrıca yazar, anonim şirketlerde azınlık haklarının esas sözleşme ile yüzde ondan daha az bir pay grubuna tanınmasının çok sakıncalı olmayacağını ifade etmiştir. Bkz. **Domaniç**, Hayri: Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması, TTK. Şerhi II, Temel Yayınları, İstanbul 1988, s. 814.

⁵² **Birsel**, s. 645; **İmregün**, Oğuz: Anonim Şirketlerde Pay Sahipleri Arasında Umumî Heyet Kararlarından Doğan Menfaat İhtilâfları ve Bunları Telif Çareleri, İsmail Akgün Matbaası, İstanbul 1962, s. 82; **İmregün**, Ortaklık, s. 325; **Alışkan**, Murat: “Teori ve Uygulamada Azlığın Finansal Tabloların Görüşmelerini Erteleme Hakkı”, Prof. Dr. Zühtü Aytac’a Armağan, Oniki Levha Yayıncılık, İstanbul 2024, s. 381; **Bilge**, Mehmet Emin: “Limited Ortaklıkta Azınlığın Korunması”, Prof. Dr. Erdoğan Moroğlu’na 65. Yaş Günü Armağanı, 2. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul 2001, s. 119-120; **Karasu**, s. 53; **Teoman**, Ömer: “Azınlığın Bilanço Görüşmelerinin Ertelenmesini İsteme Hakkı (TTK m. 377) Konusundaki Yargıtay Kararlarının Değerlendirilmesi”, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu Bildiriler-Tartışmalar V (25-26 Mart 1988), Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara 1988, s. 81; **Bilgili/Demirkapı**, s. 534. TTK m. 531’de düzenlenen azınlık hakkı bakımından azınlık pay sahiplerinin yüzdesinin düşürülmesi veya yükseltilmesi mümkün değildir. Zira azınlık oranlarının düşürülebileceği sadece TTK m. 411 hükmünde düzenlenmiştir. Ayrıca emredici hükümler ilkesi azınlık oranlarının değiştirilmesine engel teşkil edecektir. Bkz. **Tekinalp**, Ünal: Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, Değişiklikler ve İkincil Düzenlemelerle Güncelleştirilmiş 5. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2020, s. 336, N. 14-10.

BTY m. 32/3'te düzenlenen azınlığa ilişkin oranın değiştirilmesi hususunda emredici hükümleri düzenleyen TTK m. 340'ın ve pay sahipliğini belirten “*sermayenin en az onda birine sahip*” ifadesinin değerlendirilmesi gerekir. Emredici hükümler ilkesinin düzenlendiği TTK m. 340'a göre, “*Esas sözleşme, bu Kanunun anonim şirketlere ilişkin hükümlerinden ancak Kanunda buna açıkça izin verilmişse sapabilir.*”. TTK'da veya diğer kanunlarda, azınlığa Bakanlık temsilcisi talep etme hakkı tanıyan herhangi bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Bu bağlamda, azınlık pay sahipliği oranlarının esas sözleşmeyle değiştirilebilmesine ilişkin açık bir hüküm de bulunmamaktadır. Emredici hükümler ilkesi lafzi olarak yorumlandığında, Yönetmelik'te öngörülen azınlık oranlarının esas sözleşme ile değiştirilmesinin mümkün olmadığı sonucu ortaya çıkmaktadır⁵³.

Yönetmelik'te yer alan ‘en az’ ibaresi, sadece lafzi olarak yorumlanırsa, esas sözleşme ile azınlık pay sahipliği oranının düşürülemeyeceği; ancak artırılabilmesi sonucuna ulaşmak mümkündür⁵⁴. Azınlığın genel kurulu toplantıya çağırması ve gündeme madde ekletmesi hakkına ilişkin TTK m. 411/1'de “*Sermayenin en az onda biri*” ifadesi geçmekte, fıkranın son cümlesinde ise, “*Esas sözleşmeyle, çağrı hakkı daha az sayıda paya sahip pay sahiplerine tanınabilir.*” denilmektedir. Bu hükümde hem “en az” ifadesine yer verilmiş hem de çağrı hakkının daha az paya sahip kişilere tanınabileceği öngörülmüştür. Aynı şekilde anonim şirketin haklı sebeple feshi düzenleyen TTK m. 531 hükmünde de, azınlığı ifade etmek için “en az” ibaresi kullanılmıştır⁵⁵. Anılan hükmün gerekçesinde ise, esas sözleşme ile daha düşük bir oran öngörülebileceği düzenlenerek, madde metni ve gerekçesi arasında

⁵³ Emredici hükümler ilkesinin lafzi yorumlanması durumunda, azınlık oranlarının düşürülmesi sadece, TTK m. 411'de düzenlenen azınlık hakkı için söz konusu olacaktır. Bkz. **Bilgili/Demirkapı**, s. 534; **Eminoğlu**, Cafer: Türk Ticaret Kanunu'nda Kurumsal Yönetim (Corporate Governance), Oniki Levha Yayıncılık, İstanbul 2014, s. 95. Emredici hükümler ilkesinin eleştirisi için bkz. **Bahtiyar**, Azınlık, s. 369-371. Yazara göre, azınlık oranlarının esas sözleşme ile hafifletilmesi, azınlık haklarının kullanımını kolaylaştıracak ve hakların etkin bir şekilde kullanılmasını sağlayacaktır.

⁵⁴ **Bahtiyar**, Azınlık, s. 372.

⁵⁵ TTK m. 531'de geçen “en az” ifadesinin azınlık pay sahipliğine ilişkin oranın daha aşağı çekilmesine engel olunmak istenip istenmediği tartışmasını beraberinde getireceğine ilişkin bkz. **Erdem**, Nuri: Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2012, s. 169. TTK m. 531'de geçen “en az” ibaresi nedeniyle, esas sözleşme ile daha düşük bir oranın öngörülebileceğine ilişkin bkz. **Bilge**, Mehmet Emin: “Anonim Şirketin Sona Ermesi ve Tasfiyesi”, Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XVI, S. 3-4, s. 272. Esasında “en az” ibaresi lafzi olarak yorumlandığında, esas sözleşme ile bu oranların artırılabilmesi, ancak düşürülemeyeceği anlamı çıkmaktadır.

bir çelişki yaratılmıştır. Dolayısıyla “en az” ifadesi kanun koyucu tarafından oranların hafifletilemeyeceğini belirtmek amacıyla konulmamış, sadece azınlığa ilişkin oranlar tespit edilmek istenmiştir. Zira hükümdeki “en az” ifadesinin lafzına aşırı itibar edilirse, azınlık pay sahiplerine ilişkin oranın sadece ağırlaştırılabileceği sonucu ortaya çıkmaktadır⁵⁶.

Kanaatimizce Yönetmelik’te öngörülen azınlığın Bakanlık temsilcisi talep etme hakkı bakımından, bu oranların azınlık pay sahipleri aleyhine değiştirilememesi, fakat azınlık pay sahipleri lehine oranların hafifletilebilmesi gerekir. Emredici hükümler ilkesi, azınlık pay sahiplerinin haklarını etkin bir biçimde ve daha kolay kullanabilmelerini sağlayacak şekilde yorumlanmalıdır. Bu nedenle Bakanlık temsilcisi talep hakkı açısından esas sözleşme ile azınlığa ilişkin oranların düşürülmesi mümkün olmalıdır. Ayrıca Yönetmelik’te yer alan “en az” ifadesi azınlığa ilişkin oranların düşürülemeyeceği şeklinde anlaşılmamalıdır. Zira “en az” ibaresinin geçtiği TTK m. 411/1 hükmünde ve TTK m. 531 hükmünün gerekçesinde, madde metninde her ne kadar en az ibaresi geçse de, azınlığa ilişkin oranların düşürülebileceği belirtilmiştir. TTK’da düzenlenen azınlık hakları da dikkate alındığında, BTY m. 32/3’te yer alan “en az” ifadesinin kanun koyucu tarafından, azınlık pay sahipliğine ilişkin oranların hafifletilmesini önlemek amacıyla konulmadığı, sadece azınlığa ilişkin oranları belirtmek amacıyla kullanıldığı kabul edilmelidir⁵⁷. Bu nedenle BTY m. 32/3’te yer alan “en az” ifadesi yer almasaydı dahi, azınlık oranına ilişkin herhangi bir farklılık söz konusu olmayacaktı. Hatta bu şekilde bir ifadenin kullanılmaması⁵⁸, böyle bir tartışmaya mahal vermemesi adına daha isabetli olurdu.

⁵⁶ Bahtiyar tarafından, TTK’da azınlık pay sahipliğine ilişkin oranları düzenleyen hükümlerde geçen “en az” ibaresi açısından şu ifadeler kullanılmıştır; “*bu ibarenin lafzına fazlaca itibar edilirse, azınlık oranlarının düşürülmesine değil, artırılmasına yol açacağı söylenebilir.*”. Bkz. **Bahtiyar**, Azınlık, s. 372. Benzer şekilde Karasu, TTK m. 531’de geçen “en az” ibaresinin, azınlığa ilişkin oranın artırılabilmesi sonucuna götürdüğünü ifade etmektedir. Ancak yazara göre, azınlık haklarının düzenlenmesindeki amacın çoğunluk pay sahiplerine karşı azınlığın korunmak olması ve TTK m. 340’ta düzenlenen emredici hükümler ilkesi azınlık pay sahipliğine ilişkin oranın artırılabilmesi sonucuna varılmasını gerektirir. Bkz. **Karasu**, s. 54-55. TTK m. 531’de yer alan “sermayenin en az onda biri” ifadesinin ve hükmün emredici niteliğinin, esas sözleşme ile bu oranın daha aşağı çekilmesini önler nitelikte olduğuna ilişkin bkz. **Oruç**, Murat: “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre Anonim Ortaklıktan Haklı Sebep Fesih İstemine Bağlı Çıkarılma”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 27, S. 1, 2011, s. 218.

⁵⁷ **Bahtiyar**, Azınlık, s. 372. TTK m. 531 açısından bkz. **Erdem**, Fesih, s. 169.

⁵⁸ TTK m. 531’de kullanılan “en az” ibaresinin uygulamada tereddütlere yol açacağı, bu nedenle “en az” ifadesinin madde metninden çıkarılması gerektiği yönünde bkz. **Erdem**, Fesih, s. 170-171.

C. Talep Hakkının Muhatabı

BTY m. 32/3 gereğince, azınlık, Bakanlık temsilcisi görevlendirilmesine ilişkin talebini, gerekçelerini bildirerek görevlendirme makamının değerlendirilmesine sunulmak üzere şirkete yapmalıdır. Bu talebin şirketin yönetim ve temsil organı olan yönetim kuruluna yöneltilmesi gerekmektedir⁵⁹. Ayrıca anılan hükümde geçen “*gerekçeleri de bildirilmek suretiyle*” ifadesiyle, talebin gerekçeli olarak yapılması gerektiği anlaşılmaktadır⁶⁰. Bu nedenle azınlığın gerekçesiz olarak, sadece genel kurul toplantısına Bakanlık temsilcisi görevlendirilmesini talep ediyorum şeklindeki beyanı yeterli olmayacaktır.

Azınlığın gerekçeli olmayan Bakanlık temsilcisi talebinin şirket yönetim kurulu tarafından doğrudan görevlendirme makamına veya (toplantıya çağırılan kişi yönetim kurulu değilse) toplantıya çağırılan kişilere bildirip bildirilmeyeceğinin değerlendirilmesi gerekir. Kanaatimizce bu durumda, şirket yönetim kurulu, talebi gerekçesiz olması sebebiyle doğrudan reddetmelidir. Aksi hâlde gerekçesiz olan talep görevlendirme makamına ulaşacak ve herhangi bir gerekçeye dayanmayan bu talep görevlendirme makamı tarafından reddedilecektir. Talebin reddedilmesi için görevlendirme makamının kararının beklenmesi, zaman kaybına ve hatta azınlık pay sahipleri için hak kaybına yol açabilecektir⁶¹. Yönetim kurulunun talebi doğrudan reddetmesiyle süreç daha hızlı işleyecek ve azınlık, gerekçeli bir biçimde yeniden talepte bulunabileceklerdir. Yönetim kurulu, azınlığın talebini doğrudan reddetmek yerine, talebini gerekçelendirmesi için bir süre tanıyabilir. Bu durumda azınlık, verilen süre içerisinde talebini gerekçelendirirse, talep yönetim kurulu tarafından görevlendirme makamına iletilecektir.

D. Talep Hakkının Kullanılma Şekli

1. Talebin Yönetim Kuruluna veya Genel Kurulu Toplantıya Çağırılan Kişilere Yapılması Durumunda Şekil

BTY m. 32/3'te azınlık pay sahibinin Bakanlık temsilcisi görevlendirme talebinin şekli ile ilgili bir düzenleme bulunmamaktadır. Herhangi bir şekil şartı öngörülmediğinden, azınlık, bu talebi şirket yönetim kuruluna

⁵⁹ Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), s. 557, N. 691a; Orbay Ortaç, s. 101; Özsoy, s. 3420.

⁶⁰ Bakanlık temsilcisi görevlendirilmesini talep eden azınlığın gerekçelerini de bildirmek durumunda olduğuna ilişkin bkz. Eminoglu, Kurumsal, s. 115.

⁶¹ Karşı görüş için bkz. Özsoy, s. 3421. Yazar, azınlığın keyfi görevlendirme talebinin, görevlendirme makamına iletilmesinin zorunlu olmasını, ancak bu talebin yerine getirilmemesi gerektiğini belirtmiştir.

sözlü, yazılı veya noter aracılığıyla bildirebilir. Söz konusu talebin yazılı olarak yapılması, talebin yapıldığının ispatı bakımından isabetli olacaktır.

BTY m. 32/3 gereğince azınlığın Bakanlık temsilcisi görevlendirilmesi talebinin, görevlendirme makamına iletilmesi, üç aşamada gerçekleşecektir. Bir tablo ile göstermek gerekirse,

1. Azınlık pay sahipleri	➡	Şirket yönetim kuruluna
2. Şirket yönetim kurulu	➡	Genel kurulu toplantıya çağıran kişilere
3. Toplantıya çağıran kişiler	➡	Görevlendirme makamına

iletecektir. Yönetmelik hükmünde neden böyle bir yol tercih edildiği anlaşılamamaktadır. BTY m. 32/3'te Bakanlık temsilcisi görevlendirme talebine ilişkin bu şekilde yol izlenmesi öğretide tartışılmıştır. Bir görüş, azınlığın doğrudan çağrısı yapanlardan talep etmesi veya doğrudan Bakanlığa başvurulmasına izin verilmesinin hakkın kullanılması bakımından etkili olacağını belirtmiştir⁶². Diğer bir görüş ise, olan hukuk bakımından, azınlığın Bakanlık temsilcisi görevlendirme talebini, genel kurulu toplantıya çağıran kişinin yönetim kurulu haricindeki kişi/kişiler tarafından çağrılması durumunda, bu kişilere bildirmesi gerektiğini ifade etmiştir⁶³.

Kanaatimizce azınlığın talebinin üç aşamada görevlendirme makamına iletilmesi azınlık hakkının kullanmasını zorlaştırması bakımından yerinde olmamıştır. Zira özellikle genel kurulun yönetim kurulu dışında yetkili bir kişi tarafından çağrıldığında, azınlık hakkının kullanılması fiilen imkânsız hâle gelecektir. Uygulamada çoğunlukla yönetim kurulu azınlığın talebini çağrıda bulunan kişilere iletmeyecek; ilettiği durumda ise, çağrıyı yetkili olanlar tarafından bahse konu talep görevlendirme makamına iletilmeyecektir.

BTY m. 32/3'te azınlığın talebinin görevlendirme makamına bildirilmesi zorunlu tutulmuş, ancak bu bildirimin yerine getirilmemesi durumunda yaptırımın ne olduğu belirtilmemiştir. Kanaatimizce talebin görevlendirme makamına iletilmemesi durumu için bir yaptırım öngörülmediği dikkate alındığında, BTY m. 32/3 hükmünün müeyyidesiz hüküm (*lex imperfecta*) olarak kabul edilmesi gerekmektedir⁶⁴. Bu durumda yönetim kurulu üyelerinin hukuki sorumluluğunun söz konusu olup olmayacağının da değerlendirilmesi gerekir. TTK m. 553 kapsamında yönetim kurulu üyeleri kanundan

⁶² Bilgili/Demirkapı, s. 302.

⁶³ Özsoy, s. 3420-3421.

⁶⁴ Aynı yönde bkz. Özsoy, s. 3425.

veya esas sözleşmeden doğan bir yükümlülüklerini kusurlarıyla ihlal ettikleri takdirde, şirkete, pay sahiplerine ve şirket alacaklılarına karşı verdikleri zarardan sorumlu tutulacaktır. Bu durumda zarar ile yönetim kurulu üyelerinin eylemi arasında illiyet bağının bulunması gerekir. Azınlığın talebinin yönetim kurulu tarafından iletilmemesi durumunda, yönetim kurulunun bu eylemi sonucunda bir zararın oluştuğunu söylemek güçtür. Zira Bakanlık temsilcisi talebinin değerlendirilmesi görevlendirme makamının takdirinde olduğundan, temsilcinin genel kurul toplantısına katılıp katılmayacağı dahi belirsizdir. Ayrıca zararın ortaya çıktığı kabul edilse dahi yönetim kurulunun eylemi ve zarar arasında illiyet bağının var olduğunu söylemek mümkün değildir. Bakanlık temsilcisi görevlendirilmesine ilişkin talebin, görevlendirme makamının takdir yetkisinde olması, zarar ile yönetim kurulunun eylemi arasındaki illiyet bağını kesmektedir. Bu nedenle yönetim kurulunun Bakanlık temsilcisi talebini görevlendirme makamına iletmemesi durumunda, zararın ortaya çıkması ve devamında zarar ile yapılan eylem arasındaki illiyet bağının tespiti imkânsız olduğundan, yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğu doğmayacaktır. Genel kurulun istisnai olarak, yönetim kurulu dışındaki bir kişi tarafından çağırılması durumunda, TTK m. 553 kapsamında olmasa dahi, yukarıda ifade edildiği şekilde zarar ile illiyet bağı arasındaki bağlantının tespiti mümkün değildir⁶⁵.

Azınlığın talep hakkının daha işlevsel hâle gelmesi için aşağıda gösterilen üç farklı usul benimsenebilirdi.

- İlk olarak, azınlığın yönetim kuruluna bildirdiği talep, genel kurulu toplantıya çağıranlardan bağımsız olarak, yönetim kurulu tarafından doğrudan görevlendirme makamına bildirilebilirdi.
- İkinci olarak, azınlık bu talebi doğrudan genel kurulu toplantıya çağırarak kişilere bildirir, bu kişiler talebi doğrudan görevlendirme makamına bildirebilirdi.
- Üçüncü olarak azınlık bu talebi kendisi doğrudan görevlendirme makamına yapabilirdi.

Bu usullerden ilk ikisi, Bakanlık temsilcisi görevlendirme talebinin görevlendirme makamına ulaşmasını güçleştirecektir. Zira iki durumda da,

⁶⁵ Aynı yönde bkz. **Özsoy**, s. 3424-3425. Yazara göre, toplantıya çağırarak kişilerin, Bakanlık temsilcisi talebinin görevlendirme makamına bildirmemesine ilişkin aykırılık nedeniyle zararın doğması ve zararın doğması ihtimalinde, aykırılık ile zarar arasında illiyet bağı kurulması mümkün görünmemektedir. Şayet zarar ile temsilcinin yokluğu arasında illiyet bağı ispatlanmış olsa dahi, görevlendirme makamının Bakanlık temsilcisi görevlendirilmesinde takdir yetkisi bulunduğundan zarar ile BTY m. 32/3'ün son cümlesindeki yükümlülük arasındaki illiyet bağı kesilmiş olacaktır.

hükümde yaptırım olmadığı göz önüne alındığında, azınlığın talebinin görevlendirme makamına ulaşmama ihtimali bulunmaktadır. Kanaatimizce burada olması gereken hukuk açısından üçüncü usulün, yani azınlığın Bakanlık temsilcisi görevlendirme talebini doğrudan görevlendirme makamına yapması en uygun olacaktır. Böylelikle azınlık pay sahiplerinin menfaati, çoğunluğa karşı korunmuş olacaktır. Burada azınlığın bu hakkını kötüye kullanabileceği ileri sürülebilse de, görevlendirme makamının Bakanlık temsilcisi talep hakkına ilişkin takdir yetkisinin bulunması, azınlığın bu hakkını kötüye kullanmasını engelleyecektir. Görevlendirme makamı Bakanlık temsilcisi görevlendirme talebine ilişkin gerekçeleri inandırıcı bulmazsa, görevlendirme yapmayacaktır.

2. Görevlendirme Makamına Bildirimin Şekli

Azınlık tarafından bildirilen talep yönetim kurulu tarafından toplantıyı çağıran kişilere iletilmesinin akabinde, bu talebin görevlendirme makamına bildirilmesi şekline ilişkin BTY m. 32/3'te özel bir düzenleme öngörülmüştür. Ancak Bakanlık temsilcisinin istenmesi kenar başlığıyla BTY m. 35/1'e göre, "Yönetim kurulu tarafından çağrısı yapılan genel kurul toplantılarında Bakanlık temsilcisinin bulundurulması için; yönetim kurulu üyelerinden herhangi biri tarafından veya şirketi (**Değişik ibare:RG-29/5/2021-31495**) temsile yetkili kılınan kişilerce toplantının yer, gün ve saati bildirilmek suretiyle toplantı tarihinden en az on gün önceden Ek-1'deki örneğe uygun olarak bir dilekçe ile (**Ek ibare:RG-9/10/2020-31269**) fiziki ortamda veya MERSİS üzerinden elektronik ortamda müracaat edilmelidir.". Azınlığın Bakanlık temsilcisi görevlendirilmesine ilişkin talebinin görevlendirme makamına bildirilmesinde de yukarıda belirtilen hüküm uygulama alanı bulacaktır.

Bakanlık temsilcisi talep başvurusu MERSİS üzerinden çevrimiçi olarak yapılabilmektedir⁶⁶. Genel kurul yönetim kurulu dışındaki herhangi bir kişi tarafından çağrılmışsa, dilekçe toplantıyı çağıran kişiler tarafından imzalanacaktır (BTY m. 35/2). Yönetim kurulunun mevcut olmaması veya yönetim kurulu toplantı nisabı oluşmasına imkân bulunmaması durumunda, yönetim kurulu üyelerinin seçilmesi amacıyla çağrısız toplantı yapılmak istenmesi durumunda, pay sahiplerinin veya temsilcilerinin tamamının imzaları no-

⁶⁶ Online olarak Bakanlık temsilcisi başvuru işlemleri için bkz. https://ankara.ticaret.gov.tr/data/5eeb68b113b876_3170152c3b/anonim-sirket.pdf (Erişim Tarihi: 11.01.2025). Söz konusu başvuru işlemleri incelendiğinde, anonim şirkete ilişkin bilgilerin girilmesinden sonra, Bakanlık temsilcisi bulunması zorunlu olan olmayan genel kurul toplantıları şeklinde ayırım yapıldığı görülmektedir.

terce onaylanmış dilekçesiyle de Bakanlık temsilcisi görevlendirilmesi istenebilir (BTY m. 35/3). Bakanlık temsilcisi görevlendirilmesi yetkisinin düzenlendiği BTY m. 37'ye göre, genel kurul toplantı yeri yurt içindeyse Bakanlık temsilcisi görevlendirme yetkisi Valiliklere aittir. Toplantı yeri yurt dışında ise, başvuru İç Ticaret Genel Müdürlüğü'ne yapılacaktır (BTY m. 4/1-d).

E. Talebin Süresi

BTY m. 35/1'e göre, yurt içinde yapılan genel kurul toplantılarında, toplantı tarihinden en az on gün önce; yurt dışında yapılan toplantılarda ise, en az otuz gün önce başvuruda bulunulması gerekir. Anılan hükümde görevlendirme talebi için yönetim kurulu üyelerinden herhangi biri veya şirketi temsile yetkili kılınan kişilerin başvuruda bulunabileceği düzenlenmiştir. Buradan hareketle on veya otuz günlük sürenin yönetim kurulu veya şirketi temsile yetkili kişiler tarafından yapılacak olan başvurular açısından geçerli olduğu; azınlığın talebinin genel kurul toplantısından en az on veya otuz gün önce yapılmasına yönelik olmadığı anlaşılmaktadır. Her ne kadar azınlık için süre öngörülmemiş olsa dahi, azınlığın talebi için de makul süreye uyulması gerekmektedir⁶⁷. Zira somut olaya göre değişmekle birlikte, toplantı tarihinden kısa bir süre önce yapılan bir talep için şirket yönetim kurulu süresi içerisinde Bakanlık temsilcisi görevlendirme başvurusunda bulunması zor olabilir. Burada tartışılması gereken bir husus da, genel kurulun yönetim kurulu dışındaki kişi veya kişilerce çağırılması durumunda, sürelere uyulması gerekip gerekmediğidir. BTY m. 35/1'de sadece yönetim kurulu ve şirketi temsile yetkili kişilerin başvuruda bulunması durumunda süre öngörülmüştür. Kanaatimizce bu durumda da on veya otuz günlük sürelere uyulması gerekli değildir. Çünkü yönetim kurulu dışında toplantıyı çağıran kişi/kişilerin bu süreleri bilmesi her zaman mümkün değildir. Örneğin, tek bir pay sahibinin veya azınlığın genel kurul toplantıya çağırması durumunda bu süreleri bilmeleri kendilerinden beklenemez.

III. TALEBİN GÖREVLENDİRME MAKAMINA BİLDİRİLMEMESİ

A. Yönetim Kurulu Tarafından Talebin Genel Kurul Toplantıya Çağırılan Kişilere İletilmemesi

Azınlık, Bakanlık temsilcisine ilişkin talebi, şirket yönetim kuruluna yapılmasına karşın, yönetim kurulu tarafından bu talep, şirketi toplantıya

⁶⁷ Özsoy, s. 3421-3422.

çağırılan kişilere iletilmemiş olabilir. Böyle bir hâlde, azınlık hakkını usulüne uygun olarak kullanmış, yönetim kurulu bilinçli veya bilinçsiz olarak, Bakanlık temsilcisi talebini toplantıya çağırılan kişilere bildirmemiştir⁶⁸. Toplantıya çağırılanlar tarafından Bakanlık temsilcisinin çağrılmasının zorunlu tutulması karşısında, şirket yönetim kurulunun, azınlığın talebini genel kurulu toplantıya çağırılana bildirmesi de zorunlu olmalıdır. Bu durumda şirket yönetim kurulunun, azınlığın talebini değerlendirerek, azınlığın talebinin

⁶⁸ Nitekim İzmir 5. Asliye Ticaret Mahkemesi tarafından verilen bir kararda, davacı taraf azınlık pay sahiplerinin genel kurul toplantısı için Bakanlık temsilcisi görevlendirilmesini talep edildiğini ileri sürmüştü; davalı taraf ise, Bakanlık temsilcisi bulunması zorunluluğuna ilişkin talebin doğru olmadığını, TTK m. 407/3 hükmüne göre TTK m. 333 gereğince toplantıda bulunması zorunluluğunun Ticaret Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelik ile belirlenebileceği ve bunun bir zorunluluk olmadığını belirterek davanın reddini talep etmiştir. Görüldüğü üzere bu kararda azınlık tarafından, şirkete Bakanlık temsilcisi görevlendirilmesi talep edilmiş, ancak şirket tarafından bu durum görevlendirme makamına bildirilmemiştir. Mahkemenin kararına göre, görevlendirme yapılmasının yaptırımına ilişkin olarak bir örtülü boşluk bulunmaktadır. Kararın ilgili kısmı şu şekildedir; “Ancak bilirkişi raporunda da yer aldığı üzere azınlık pay sahiplerinin talebine rağmen yönetim kurulunun bakanlık temsilcisi atanması yönünde görevlendirme makamına talepte bulunulmamasının 28.11.2012 tarihli Resmi Gazetenin 28481 sayısında yayınlanan “Anonim Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları ile Bu Toplantılarda Bulunacak Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Temsilcileri Hakkında Yönetmelik”in 09.10.2020 tarihli Resmi Gazetenin 31269 sayısında yayınlanan “Anonim Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları ile Bu Toplantılarda Bulunacak Bakanlık Temsilcileri Hakkında Yönetmelik” olarak değiştirilmesi ile birlikte yönetmeliğin 32. maddesinde yer alan.....

Bununla birlikte toplantının yapıldığı 28.08.2020 tarihi itibarıyla eski yönetmelik geçerli olduğundan bu toplantı tarihi itibarıyla m. 32/2 uyarınca talep halinde görevlendirilen Bakanlık temsilcisinin katılmasının zorunlu olduğu toplantılara katılması dışında isteğe bağlı olarak yapılan çağrılara istinaden katılmaması halinde bu toplantının geçersiz olacağı ileri sürülemeyecektir. Zira yönetmeliğin bu hükmünde örtülü boşluk bulunmakta olup, yönetmeliğin m.32/4 fıkrasına göre Bakanlık Temsilcisi görevlendirilen toplantıda Bakanlık Temsilcisi yokluğunda alınan kararların geçersiz olduğu, belirtilmekle olup, somut olayda da olduğu üzere görevlendirilme yapılmadığı hallerde bununla ilgili bir yaptırım söz konusu değildir. Kaldı ki davacının iptalini istediği genel kurulda alınan kararların iptali için yeterli sebeplerin bulunmadığı, alınan kararların yasaya ana sözleşmeye, hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun olduğu tespit edildiğinden her ne kadar bilirkişiler tarafından toplantının iptal edilebileceği belirtilmiş ise de bu sebebin gerçekleşmediği, tespit edilmiştir. Zira toplantıda alınan kararlarda davacının hakkını ihlal edici nitelikte herhangi bir Eylem/Fiil yapılmadığı gibi oy kullanmasına bir engel bulunmamıştır. Sadece bu sebebe dayanarak kararın iptal edilmiş olması hukuka uygun olmamaktadır. Yönetmelik hükmüne göre Bakanlık tarafından görevlendirilen Bakanlık Temsilcisinin toplantıya katılmaması veya toplantı tutanağında imzasının bulunmaması halinde alınan kararların iptali söz konusu olabilecektir. Somut olayda da böyle bir durum söz konusu değildir.” İzmir 5. Asliye Ticaret Mahkemesi, T. 23.3.2022, E. 2020/691, K. 2022/311 (Lexpera, Erişim Tarihi: 15.11.2024).

toplantıya çağıran kişilere iletilmesi veya iletilmemesi şeklinde bir karar alması mümkün değildir.

B. Genel Kurulu Toplantıya Çağıran Kişiler Tarafından Talebin Görevlendirme Makamına İletilmemesi

Genel kurulu toplantıya çağırmaya yetkili kişi kural olarak yönetim kuruludur. Ancak yönetim kurulunun, devamlı olarak toplanamaması, toplantı nisabının oluşmasına imkân bulunmaması veya mevcut olmaması durumlarında, mahkemenin izniyle, tek bir pay sahibi genel kurulu toplantıya çağırabilir (TTK m. 410/2, BTY m. 9/2). Bunun yanında azınlık pay sahipleri (TTK m. 411-412, BTY m. 9/5) ve görevleri ile ilgili konularda, tasfiye memurları genel kurulu toplantıya çağırmaya yetkilidir (TTK m. 410/1, BTY m. 9/6). Şirket, iflas nedeniyle tasfiye hâline girmişse, genel kurulu toplantıya çağırma yetkisi iflas idaresindedir (TTK m. 534, BTY m. 226/1).

Genel kurulu toplantıya çağıran kişinin yönetim kurulu olması durumunda, yönetim kurulu, kendi keyfiyetiyle azınlığın talebini görevlendirme makamına bildirmemiş olabilir. Hatta yönetim kurulu, şirket genel kurul gündeminde Bakanlık temsilcisinin katılımını gerektirecek bir madde olmadığını belirterek, talebin reddine yönelik bir yönetim kurulu kararı alması muhtemeldir. Ancak şirket yönetim kurulunun azınlığın talebinin görevlendirme makamına iletilmesi veya iletilmemesi şeklinde bir karar alması mümkün değildir. Zira yönetim kurulu, talebi görevlendirme makamına iletmesi zorunlu olup, bu konuda kendisine bir takdir yetkisi tanınmamıştır.

Öğretide azınlığın Bakanlık temsilcisi talebinin görevlendirme makamına iletilmemesi durumunda bunu yaptırımının ne olacağına ilişkin farklı görüşler ileri sürülmüştür. Bir görüş talebin iletilmemesi hâlinde temsilcinin genel kurulda bulunmaması ile ihlal arasında bağlantı kurulabiliyorsa, bu durum iptal davasına gerekçe oluşturabileceğini ifade etmiştir⁶⁹. Diğer bir görüş ise, talebin görevlendirme makamına bildirilmemesinin genel kurul kararlarının geçerliliği bakımından bir sonucunun olmasının güç olduğunu belirtmiştir⁷⁰.

⁶⁹ **Bahtiyar/Hamamcıoğlu**, s. 78. Yazarlar, azınlığın talebinin görevlendirme makamına iletilmemesi durumunu belirtmişler, kim tarafında iletilmediği hususunda bir ayrım yapmamışlardır. Ayrıca bkz. **Çalışkan**, Merdan: Anonim Şirketlerde Genel Kurul, Adalet Yayınevi, Ankara 2019, s. 227. Yazar, azınlığın talebinin görevlendirme makamına bildirilmemesi durumunda, toplantının geçersizliği bakımından dava yolunun açık olduğunu ifade etmiştir.

⁷⁰ **Kesici**, s. 62-63. Özsoy, azınlığın talebinin görevlendirme makamına iletilmemesinin genel kurul toplantısına ve toplantıda alınan kararlara bir etkisinin bulunmayacağını belirtmiştir. Bkz. **Özsoy**, s. 3424.

Kanaatimizce yönetim kurulunun azınlığın talebini toplantıya çağıran kişilere iletmemesi, genel kurul kararlarının geçerliliği bakımından bir etki doğurmayacaktır. Zira bu durumda Bakanlık temsilcisi görevlendirilmemiş olduğundan, genel kurul toplantısına katılması zorunlu olan bir temsilci bulunmamaktadır. Dolayısıyla Bakanlık temsilcisinin katılmadığından veya imzasının bulunmadığından bahisle genel kurul kararının geçersizliği ileri sürülemeyecektir. Zira burada karar ile Bakanlık temsilcisinin görevlendirilmemesi arasındaki illiyet bağının mevcut olduğunun tespit edilmesi mümkün değildir. Bu ihtimalde talep yönetim kurulu tarafından, toplantıya çağıran kişilere bildirilecek, devamında bu kişiler görevlendirme makamına talebi ulaştıracak ve görevlendirme makamı talebi değerlendirerek Bakanlık temsilcisi görevlendirilmesine karar verecektir. Böyle bir ihtimaller zincirinde genel kurulda alınan karar ile yönetim kurulunun davranışı arasında illiyet bağının kurulması mümkün değildir.

Azınlığın genel kurulu toplantıya çağırması hâlinde, yönetim kurulu Bakanlık temsilcisi görevlendirme talebini genel kurulu toplantıya çağıran azınlık pay sahiplerine iletecektir. Bakanlık temsilcisi görevlendirilmesini talep eden azınlık pay sahipleri ile toplantıya çağıran azınlık pay sahipleri aynı kişi/kişiler olabileceği gibi farklı kişi/kişiler de olabilir. Şayet iki azınlık grubunun farklı olması durumunda, yönetim kurulu Bakanlık temsilcisi görevlendirme talebini genel kurulu toplantıya çağıran azınlık pay sahiplerine bildirmek zorundadır. Örneğin, A'nın şirket sermayesinin % 10'ununa, B'nin ise % 15'ine sahip olduğu bir anonim şirkette, A genel kurulu toplantıya çağırıştır. B yapılacak olan toplantıya Bakanlık temsilcisi görevlendirilmesini talep etmiştir. Bu durumda B talebini şirket yönetim kuruluna yapacak, yönetim kurulu bu talebi toplantıya çağıran diğer azınlık olan A'ya bildirecektir. A ise, bu talebi görevlendirme makamına bildirmek zorunda olacaktır.

IV. AZINLIĞIN TALEBİNİN GÖREVLENDİRME MAKAMINA BİLDİRİLMESİ

BTY m. 32/3 gereğince, azınlığın Bakanlık temsilcisi talebi usulüne uygun olarak görevlendirme makamına iletilmelidir. Bu durumda görevlendirme makamı talebe ilişkin gerekçeleri değerlendirecek ve Bakanlık temsilcisinin genel kurula katılımını gerekli görürse, görevlendirme yapacaktır. Görevlendirme makamı takdir yetkisini keyfi olarak, herhangi bir gerekçe göstermeksizin kullanamayacaktır⁷¹. Azınlık pay sahipleri, çoğunluk pay

⁷¹ **Yasan**, s. 9.

sahipleri ile daha önce yaşamış oldukları uyuşmazlıkları gerekçe olarak ileri sürebilir. Örneğin, çoğunluk pay sahibinin muhalefet şerhini tutanağa geçirmediğine veya TTK m. 437 gereğince genel kurulda bilgi alma ve inceleme hakkının kullanılmasına izin verilmediğine ilişkin açılmış olan iptal davaları bu konuda yeterli olacaktır⁷².

Görevlendirme makamı azınlık tarafından sunulan gerekçelerin gerçek olup olmadığı hususunda bir şüpheye düşebilir. Zira azınlık, bu hakkı şirketteki hâkim pay sahiplerine karşı kendisini korumak amacıyla kullanabileceği gibi; bu hakkın, şirketin faaliyetlerini aksatmak veya genel kurulun toplanmasını engellemek amacıyla kötü niyetli biçimde kullanılması da ihtimal dahilindedir. Ancak BTY m. 32/3'te düzenlenen azınlık hakkı, Bakanlık temsilcisinin genel kurula katılımı haricinde bir sonuç bağlamamaktadır⁷³. Bakanlık temsilcisinin görevlendirilmesi, görevlendirme makamının takdir yetkisinde olduğundan, azınlık pay sahiplerinin bu hakkı kullanması hâlinde çoğunluk pay sahiplerinin menfaati tehlike altına girmeyecektir. Keza Bakanlık temsilcisinin genel kurula katılması azınlık pay sahiplerinin lehine olduğu gibi, çoğunluk pay sahiplerinin de lehinedir. Anılan nedenlerle çoğunluk pay sahiplerinin, azınlığın bu hakkına karşı korunması durumu söz konusu olmayacaktır⁷⁴. Bu nedenle, azınlığın Bakanlık temsilcisi talep hakkını kötüye kullanma ihtimali bulunsa dahi, görevlendirme makamının talebi değerlendirme yetkisi, bu tür kötüye kullanımı engelleme işlevi görecektir.

Azınlığın talebi üzerine, görevlendirme makamı, Bakanlık temsilcisinin görevlendirilmesine karar verirse, Bakanlık temsilcisinin genel kurula katılması zorunluluk arz etmektedir⁷⁵. Bu hâlde genel kurullarına Bakanlık temsilcisinin katılması zorunlu olan şirketler ile azınlığın talebi ile şirket genel kuruluna Bakanlık temsilcisi görevlendirilmesine karar verilen şirketler arasında bir fark kalmamaktadır⁷⁶. BTY m. 32/5 gereğince, görevlendirme makamı, Bakanlık temsilcisi olarak görevlendirilen kişileri ilgili şirket merkezinin bulunduğu yerdeki ticaret sicili müdürlüğüne bildirecektir.

⁷² Pulaşlı, genel kurulda alınan birçok hukuka aykırı karar bakımından, azınlığın iddiasını ispat edemeyeceğini, böylece devredilemez ve vazgeçilemez haklarının ihlal edileceğini belirtmiştir. Örneğin, azınlık pay sahipleri olumsuz oy kullanmasına karşın, tutanakta çekimser oy kullanıldığı yazılmış olabilir. Bu nedenle azınlığın Bakanlık temsilcisi talebinde bulunması hâlinde, görevlendirme makamının kararını ilke olarak olumlu yönde kullanarak, Bakanlık temsilcisi görevlendirmesi yerinde olacaktır. Bkz. **Pulaşlı**, Şerh, § 33, N. 155.

⁷³ **Zorluer**, s. 131-132.

⁷⁴ Bu yönde bkz. **Zorluer**, s. 132.

⁷⁵ **Yasan**, s. 9.

⁷⁶ **Yasan**, s. 9-10.

A. Bakanlık Temsilcisinin Görevlendirilmesi

1. Bakanlık Temsilcisinin Genel Kurul Toplantısına Katılmaması

Bakanlık temsilcisi görevlendirilmesine karşın, temsilcinin katılmadığı genel kurulda alınan kararların geçerliliği hususunda TTK'da hüküm bulunmamaktadır. Bu hususla ilgili olarak BTY m. 27/1-a ve 32/4'te hüküm bulunmaktadır. BTY m. 27/1-a'ya göre, “32 nci maddede sayılan genel kurul toplantılarında Bakanlık temsilcisinin bulunmaması” hâlinde genel kurul toplantısı yapılamayacaktır. Azınlığın Bakanlık temsilcisi talep hakkı BTY m. 32/3'te düzenlendiğinden, azınlığın talebi neticesinde Bakanlık temsilcisi görevlendirilmişse, temsilcinin bulunmaması hâlinde genel kurul toplanması yapılamayacak, dolayısıyla karar alınamayacaktır. Ancak, her ne kadar Yönetmelik ile yasaklanmış olsa da, Bakanlık temsilcisi görevlendirilmesine karşın, Bakanlık temsilcisinin yokluğunda genel kurul yapılmış ve karar alınmış olabilir. Bu hâlde BTY m. 32/4 uygulanacak ve anılan hüküm gereğince, azınlığın talebi ile Bakanlık temsilcisi görevlendirilen toplantılarda, Bakanlık temsilcisinin yokluğunda alınan kararlar geçerli olmayacaktır. Anılan hükümde genel kurul kararlarının geçerli olmadığından bahsedilmiş, geçersizliğin türüne değinilmemiştir. Öğreti⁷⁷ ve yargı kararlarında⁷⁸, Bakan-

⁷⁷ Aksu, Raziye, Şirketler Hukuku Ders Kitabı, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2025, s. 439; **Alışkan**, Murat: Türk Ticaret Kanunu'na Göre Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın Anonim Şirketleri Denetlemesi ve İlgili Fesih Davaları, Legal Yayıncılık, İstanbul 2007, s. 89; **Alper**, Gizem: “Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Anonim Şirketlerde Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü”, Prof. Dr. Tuğrul Arat'a Armağan, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2012 s. 62-63; **Ayhan**, Rıza/**Çağlar**, Hayrettin/**Özdamar**, Mehmet: Şirketler Hukuku Genel Esaslar, Güncellenmiş ve Gözden Geçirilmiş 5. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2023, s. 267; **Bahtiyar**, Ortaklıklar, s. 162; **Bahtiyar/Hamamcıoğlu**, s. 77; **Bilgili/Demirkapı**, s. 343; **Bozkurt**, s. 388; **Çamoğlu** (Poroy/Tekinalp), s. 594, N. 722a; **Doğanay**, İsmail: Türk Ticaret Kanunu Şerhi, C. I., Tümden Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 4. Bası, Beta Yayıncılık, İstanbul 2004, s. 1105; **Domaniç**, s. 883; **İmregün**, Ortaklık, s. 125; **Karshoğlu**, Hasan: Anonim Şirketlerde Genel Kurul, Adalet Yayınevi, Ankara 2019. s. 109; 113; **Kayar**, İsmail: 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Ticaret Hukuku, Güncellenmiş 5. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2018, s. 431; **Kesici**, s. 61; **Kırca**, İsmail: Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, 3.Baskı, Oniki Levha Yayıncılık, İstanbul 2022, s. 8; **Kocabıyık**, Sami: “Anonim Şirket Olağan Genel Kurul Toplantısının Zamanında Yapılmamasının Doğurduğu Hukuki Sorunlar”, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 18, S. 2, 2021, s. 1062; **Korkut**, s. 37, 163-164; **Moroğlu**, Hükümsüzlük, s. 126; **Önder**, Fahrettin: “Yargıtay Kararları Açısından Limited Şirket Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.7, S.1, 2005, s. 111; **Poroy**, Reha/**Tekinalp**, Ünal: “Türk Hukukunda Ticaret Ortaklıklarına İlişkin Şekil Sorunları”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. 41, S. 3-4, 1975, s. 243; **Pulaşlı**, Hasan: “Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Sakatlığı ve Müeyyidesi”, Gazi Üniversitesi

Hukuk Fakültesi Dergisi C. XVII, S. 1-2, Y. 2013, s. 892; **Pulaşlı**, Hasan: Şirketler Hukuku Genel Esaslar, 7. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2021, § 19, N. 107; **Saat**, Durmuş: Anonim Ortaklıkta Önemli Miktarda Şirket Varlığının Satışı, Oniki Levha Yayıncılık, İstanbul 2021, s. 171; **Sarıkaya**, Merve: “Anonim Şirket Genel Kuruluna Katılmaya Yetkili ve Katılmamak Zorunda Olanlar ile Katılmamanın Hukuki Sonuçları”, Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi, Y. 6, S. 2021/1, s. 453; **Soykan**, İsmail Cem: Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Ortaklıklarda Sermaye Taahhüdü Yoluyla Sermaye Artırımı, Oniki Levha Yayıncılık, İstanbul 2019, s. 403-404; **Şener**, Anonim Ortaklık, s. 277, 282; **Tekil**, s. 308; **Teoman**, Ömer: “Yürürlükteki Hukukumuz ve Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’na Göre Anonim Ortaklık Genel Kurul Toplantılarına Katılmak Zorunda Olanlar”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. XXV, S. 4, 2009, s. 22; **Topaloğlu**, Mustafa: “Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü Davalarında Islah”, Prof. Dr. Ersin Çamoğlu’na Saygı Günü, Şirketler Hukukunun Güncel Sorunları Sempozyumu, Seçkin Yayınevi, Ankara 2019, s. 97; **Tunç**, Mehmet: “Anonim Şirketlerde Genel Kurul Kararlarının Yok Hükmünde Olması ve Buna Bağlı Sonuçlar”, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 16, S. 197-198, 2021, s. 382; **Üçışık**, Güzin/Çelik, Aydın: Anonim Ortaklıklar Hukuku, I. Cilt, Adalet Yayınevi, Ankara 2013, s. 337; **Yasan**, s. 20; **Yiğit**, İlhan: Anonim Ortaklık Genel Kurullarının İşleyişi ve Ortaya Çıkan Sorunlar, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2005, s. 140. Bakanlık temsilcisinin katılımının zorunlu olduğu genel kurul toplantılarında, Bakanlık temsilcisinin katılımının geçerlilik unsuru olduğunun ifade edilebileceğine ilişkin bkz. **Orbay Ortaç**, s. 118. Yazara göre, Bakanlık temsilcisinin katılımının geçerlilik unsuru olarak kabul edilmesi durumunda, Bakanlık temsilcisinin katılımı olmadan alınan genel kurul kararları yokluk yaptırımına tabi olmayacaktır. Bu durumda TBK m. 27 gereğince butlan yaptırımının uygulanması sonucuna ulaşılacaktır. Bkz. **Orbay Ortaç**, s. 118-119.

78

“Yokluğun bir hukukî işlemin kurucu unsurlarındaki eksikliği ifade etmesinden hareketle genel kurul kararlarının yokluğunun tespitine karar verilmesi için öncelikle kurucu unsurlarının neler olduğunun belirlenmesi gerekir. Genel kurul kararlarının kurucu unsurları “genel kurul” ve “karar”dır. Dolayısıyla bir genel kurul, kanunun öngördüğü kurucu-şekli emredici hükümlerine aykırı bir şekilde toplanmış veya kanunun öngördüğü kurucu-şekli emredici hükümlerine aykırı bir şekilde karar almışsa, alınan bu karar yoklukla mahuldür. Örneğin usulüne uygun çağrı yapılmadan toplanan genel kurullarda alınan kararlar, toplantı ve karar nisaplarına riayet edilmeksizin alınan kararlar, Bakanlık temsilcisinin bulunması gerektiği hâllerde temsilci olmaksızın gerçekleştirilen toplantılarda alınan kararlar, hakkında hiç oylama yapılmadığı hâlde yapılmış gibi gösterilen kararlar kurucu-şekli unsurları eksik olduğundan yoklukla malul kararlardır.” HGK., E. 2021/701, K. 2022/275, T. 8.3.2022 (Lexpera). Aynı yönde bkz. Yarg. 11. HD., T. 11.4.2023, E. 2021/5560, K. 2023/2238, (Lexpera, Erişim Tarihi:10.01.2025). “TTK’nun 297 ve 377’nci maddeleri hükümlerince Ticaret Bakanlığı komiserinin toplantıda hazır bulunup müzakere zabıtlarını imzalamış olması, kararların muteberiyeti için zaruri bir şarttır. Demek ki, bu şart gerçekleşmediği takdirde, ortada muteber bir karardan bahsetmeye imkan yoktur. Başka bir ifade ile ortada “keenlemyekün - hiç yok” sayılan bir karar mevcut olacaktır. Böyle bir kararın da 381’inci maddede söz konusu olan muteber bir kararla asla ilgili yoktur ve karar taslağı diyebileceğimiz bu kararın mahkeme kararı ile iptaline ihtiyaç yoktur, esasen hükümsüzdür...” HGK., E. 50, K. 20, T. 6.2.1957 (**Moroğlu**, Erdoğan/**Kendigelen**, Abuzer: İçtihatlı Notlu Türk Ticaret Kanunu ve İlgili Mevzuat, 10. Baskı, Oniki Levha Yayıncılık, İstanbul 2014, s. 335); “İlk Derece Mahkemesince yapılan yargılamaya göre, şirketin tüm ortaklarına yapılmış uy-

lık temsilcisinin katılması zorunlu olan şirket genel kurullarında, Bakanlık temsilcisi katılmadan anılan kararların yoklukla malul olacağı ifade edilmiştir. Bakanlık temsilcisinin katılmaması bakımından, genel kuruluna Bakanlık temsilcisinin katılması zorunlu olan şirket ve talep edilmesi durumunda Bakanlık temsilcisinin katılması gereken şirket arasında bir fark bulunmamaktadır⁷⁹. Dolayısıyla BTY m. 32/3 gereğince azınlığın talebi sonucu Bakanlık temsilcisi görevlendirilmesi durumunda, Bakanlık temsilcisinin katılmadığı genel kurulda alınan kararlar da yok hükmünde olacaktır⁸⁰. Ancak öğretide

gun bir çağrının bulunmadığı, toplantı tutanağında tüm ortakların imzasının bulunmadığı, Bakanlık temsilcisinin de toplantıya katılmadığı, bu nedenle 11.01.2019 tarihinde yapılan genel kurulun yok hükmünde olduğu, davalı kurumun tescil talebinin reddi kararının yerinde olduğu gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.

...Yapılan yargılama ve saptanan somut uyuşmazlık bakımından uygulanması gereken hukuk kuralları gözetildiğinde İlk Derece Mahkemesince verilen kararda bir isabetsizlik olmadığının anlaşılmasına göre yapılan istinaf başvurusunun HMK'nın 353/b-1 maddesi uyarınca Bölge Adliye Mahkemesince esastan reddine ilişkin kararın usul ve yasaya uygun olduğu kanısına varıldığından Bölge Adliye Mahkemesi kararının onanmasına karar vermek gerekmiştir.” Yarg. 11. HD., T. 22.6.2021, E. 2020/6304 K. 2021/5302 (Lexpera, Erişim Tarihi: 05.12.2024); “Şirketler hukukundaki emredici hükümlere göre, genel kurul kararlarının oluşabilmesi için iki kurucu unsur gereklidir: Birincisi genel kurul toplantısı yapılması, ikincisi toplantıda karar alınmasıdır. Bunların birisindeki eksiklik halinde, işlem (karar) hiç doğmamış sayılır; yani baştan itibaren yoktur. Örneğin, karar alınmadığı halde alınmış gibi gösterilirse veya Bakanlık temsilcisinin toplantıda bulunmaması halinde işlem, yoklukla sakat olacaktır.” HGK., E. 2013/1048 K. 2014/430 T. 2.4.2014 (Lexpera); “Ayrıca genel kurulda, alınan artırım kararının geçerliliği için toplantıda herhalde Gümrük ve Ticaret Bakanlığı temsilcisinin bulunması ve toplantı tutanağını toplantı başkanı ile birlikte imza etmesi şarttır (TTK. md. 422/1). Aksi halde alınan kararlar yoklukla malüldür.” Yarg.11. HD., T. 10.6.202, E. 2020/2177, K. 2021/4960 (Lexpera, Erişim Tarihi: 03.01.2025); “Eğer ortaklarca yasal bir genel kurul gerçekleştirilmemiş ise bu toplantıda alınan kararlar yok hükmündedir. Yine, toplantı veya karar yeter sayılarının sağlanamadığı, Bakanlık temsilcisinin katılmadığı toplantılar da aynı şekilde yok hükmünde sayılmalıdır.” Yarg. 11. HD., T. 21.3.2016, E. 2015/15625 K. 2016/3083 (Lexpera, Erişim Tarihi: 10.02.2025); “...Komiserin toplantıda bizzat hazır bulunduğu zabıtlardan anlaşılması yeterli olmayıp, ancak komiserin ... zabıtları imzalamış olması halinde alınan kararlar muteber bir hale gelir...” Yarg. 11. HD., T. 14.5.1964, E. 63/4265, K. 64/1775 (Moroğlu, Hükümsüzlük, s. 126, dn. 208; Doğanay, s. 1105, dn. 100); “Genel kurul kararları kanuna, ana sözleşmeye ve iyiniyet kurallarına aykırı olamaz. Dava konusu diğer 3,4,6 maddeler ise, şirket ana sözleşmesinin 13. Maddesi uyarınca Bakanlık temsilcisinin yokluğunda alındığından Bakanlık temsilcisinin hazır bulunmaması nedeniyle iptale tabi olup bu yöndeki ilk derece mahkeme gerekçesi yerindedir.” Bölge Adliye Mahkemesi Kararı - İzmir BAM, 20. HD., E. 2023/190, K. 2023/1283, T. 14.9.2023 (Lexpera).

⁷⁹ Yasan, s. 18.

⁸⁰ Çebi, s. 153, dn. 54; Kırca, s. 8; Yasan, s. 18-19. Şener, Anonim Ortaklık, s. 282. Akdağ Güney'e göre, BTY m. 32, TTK'nın Bakanlık temsilcisi bulundurulmasına iliş-

bir görüş, Bakanlık temsilcisinin katılımının zorunlu olduğu genel kurullar ile talep üzerine Bakanlık temsilcisi görevlendirilen genel kurullar arasında, Bakanlık temsilcisinin genel kurul toplantısına katılmaması bakımından fark bulunduğunu belirtmiştir⁸¹. Bu görüşe göre talep üzerine görevlendirilen Bakanlık temsilcisinin katılmadığı genel kurulda alınan kararların iptal edilebilirliği gündeme gelebilir⁸².

Kanaatimizce azınlığın talebi üzerine Bakanlık temsilcisi görevlendirilmişse, Bakanlık temsilcisi katılmadan alınan kararlar yok hükmünde olmalıdır. Zira öncelikle BTY m. 27/1-a'da, 32'nci maddede sayılan genel kurul toplantılarında Bakanlık temsilcisinin bulunmaması durumunda, genel kurul toplantısının yapılamayacağı düzenlenmiştir. Anılan hüküm gereğince, Bakanlık temsilcisinin katılımı zorunlu olan bir toplantıda, temsilci bulunmuyorsa, toplantı yapılamayacak, dolayısıyla ortada mevcut bir genel kurul kararı da bulunmayacaktır. Burada genel kurul kararlarının geçerliliği için kurucu bir unsur olan Bakanlık temsilcisinin katılımı bulunmamaktadır. Dolayısıyla BTY m. 32/4'te yer alan geçersizlik ifadesinin yokluk olarak anlaşılması gerekmektedir⁸³. Ancak burada Bakanlık temsilcisinin yokluğunda

kin düzenlemelerinin amacına aykırı bir hüküm içermektedir. TTK m. 422 gereğince, Bakanlık temsilcisinin imzasının genel kurul kararlarının geçerlik şartı olarak kabul edilebilmesi, genel kurulunda Bakanlık temsilcisinin bulundurulması zorunlu olan şirketler açısından uygulanacaktır. BTY m. 32 istisnai düzenlemeyi, istisnai hükümler dar yorumlanır prensibine aykırı biçimde ele alarak ve hükmün amacını göz ardı ederek Bakanlık temsilcisinin ihtiyari olarak çağrıldığı toplantıya da uygulanmasını sağlayacak bir hükme yer vermiştir. Bkz. **Akdağ Güney**, s. 468-469.

⁸¹ **Orbay Ortaç**, s. 122.

⁸² **Orbay Ortaç**, s. 122-123.

⁸³ Talep üzerine görevlendirilen Bakanlık temsilcisinin yokluğunda alınan kararların geçersiz olduğuna ilişkin Yargıtay tarafından verilen bir karar dikkate değerdir. Karara konu olaya göre, genel kurulunda Bakanlık temsilcisinin bulunma zorunluluğu olmayan bir şirkete, BTY m. 32/2 uyarınca genel kurulu toplantıya çağırılan Bakanlık temsilcisinin görevlendirilmesini talep etmişler ve bu talep görevlendirme makamınca uygun görülmiştir. Bakanlık temsilcisi görevlendirilmesine karşın, şirket genel kurulu, Bakanlık temsilcisinin yokluğunda toplanmış ve karar almıştır. Bölge Adliye Mahkemesi tarafından Bakanlık temsilcisinin yokluğunda alınan kararların türü belirtilmeden geçersiz olduğuna karar verilmiş ve Yargıtay tarafından bu karar onanmıştır. Bkz. "*Anonim Şirketlerin Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları ile Bu Toplantılarda Bulunacak Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Temsilcileri Hakkında Yönetmelik*"ın 32. maddesinin 2. fıkrasına göre genel kurulunda Bakanlık temsilcisinin bulunma zorunluluğu olmayan şirketlerde genel kurulu toplantıya çağırılanların talep etmeleri ve bu taleplerin görevlendirme makamınca uygun görülmesi halinde Bakanlık temsilcisi görevlendirileceğinin ve somut uyuşmazlıkta da bu madde hükmü uyarınca görevlendirmenin yapıldığının anlaşılmasına ve anılan Yönetmeliğin aynı maddesinin 4. fıkrasına göre de 2. fıkra uyarın-

alınan kararların geçersiz olduğunun TTK yerine BTY’de düzenlenmesi eleştirilebilir. Çünkü TTK’da yer almayan bir geçersizlik yaptırımın, Yönetmelik’te düzenlenmesi normlar hiyerarşisine aykırı olacaktır. Keza Bakanlık temsilcisine ilişkin Yönetmeliğin dayanağı olan TTK m. 407/3 hükmünde, Bakanlık temsilcisinin katılmadığı toplantılarda alınacak olan kararların yaptırımının Yönetmelik’te düzenlenmesi gerektiğine ilişkin bir ifade bulunmaktadır. Bu nedenle Bakanlık temsilcisinin katılımının zorunlu olduğu genel kurullarda, temsilcinin yokluğunda alınan kararların yaptırımı kurucu unsur eksikliği dolayısıyla yokluk olmalı, ancak bu yaptırımın düzenleme yeri Yönetmelik değil TTK olmalıdır⁸⁴.

Azınlığın talebi ile Bakanlık temsilcisi görevlendirilmesine karşın, Bakanlık temsilcisi genel kurula katılmaz ise, BTY m. 27/1-a bendi gereğince genel kurul toplantısı yapılamayacaktır. Bu durumda toplantı başkanının genel kurul toplantısını ertelemesi gerekir⁸⁵. Öğretide Bakanlık temsilcisinin ertelenen toplantının devamı niteliğindeki toplantıya da katılmaması durumunda, toplantı başkanının tutanağa şerh düşerek toplantıya devam etmesi ve bu duruma itirazı olan pay sahiplerinin itirazlarının da tutanağa yazılması gerektiği belirtilmiştir⁸⁶.

BTY m. 39/1 gereğince, Bakanlık temsilcisi, görevini Kanuna, bu Yönetmeliğe ve ilgili mevzuata uygun olarak tarafsız, dürüst ve özenli şekilde yapmakla yükümlüdür. Bakanlık temsilcisinin buna aykırı davranması durumunda, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’na göre disiplin hükümleri uygulanacak ve kendisine bir süre temsilcilik görevi verilmeyecektir. Bakanlık temsilcisinin görevlendirilmesine karşın genel kurula katılmaması, temsilcinin görevini özenli yapmadığı anlamına gelmektedir. Bu nedenle temsilci disiplin hükümleri bakımından sorumlu tutulacak ve bir süre temsilcilik görevi verilmeyecektir. Ayrıca genel kurul toplantısında meydana gelen

ca Bakanlık temsilcisi görevlendirilen toplantılarda dahi Bakanlık temsilcisinin yokluğunda alınan kararların geçerli olmayacağının düzenlenmiş olmasına ve 6102 sayılı TTK’nın 422. maddesinin 1. fıkrasına göre de genel kurul tutanağının Bakanlık temsilcisiince imzalanmamış olmasının müeyyidesinin geçersizlik olmasına göre Bölge Adliye Mahkemesi kararının onanmasına karar vermek gerekmiştir.”. Yarg. 11. HD., T. 17.3.2021, E. 2020/2182 K. 2021/2515 (Lexpera, Erişim Tarihi: 04.11.2024). Anılan kararın eleştirisi için bkz. Akdağ Güney, s. 468-469.

⁸⁴ BTY m. 32/4’te geçen “Bakanlık temsilcisinin yokluğunda alınan kararlar geçerli değildir” şeklindeki hükmün, Yönetmelik’te düzenlenmesinin hatalı olduğuna ilişkin bkz. Bahtiyar/Hamamcıoğlu, s. 23.

⁸⁵ Orbay Ortaç, s. 122-123.

⁸⁶ Orbay Ortaç, s. 123.

usulsüzlüklere Bakanlık temsilcisi tarafından müdahale edilmemesi Türk Ceza Kanunu m. 257’de düzenlenen görevi kötüye kullanma suçunu oluşturabilir⁸⁷.

2. Bakanlık Temsilcisinin Genel Kurul Toplantı Tutanağını İmzalamaması

Bakanlık temsilcisinin genel kurul toplantı tutanağını imzalamamasına ilişkin olarak TTK m. 422/1’de ve BTY m. 26/5’te hüküm bulunmaktadır. TTK m. 422/1’e göre, “*Tutanak, pay sahiplerini veya temsilcilerini, bunların sahip oldukları payları, gruplarını, sayılarını, itibarî değerlerini, genel kurulda sorulan soruları, verilen cevapları, alınan kararları, her karar için kullanılan olumlu ve olumsuz oyların sayılarını içerir. Tutanak, toplantı başkanlığı ve Bakanlık temsilcisi tarafından imzalanır; aksi hâlde geçersizdir.*”. Bakanlık temsilcisinin toplantı tutanağını imzalamaması durumunda TTK m. 422/1’de tutanağın geçersiz olduğu öngörülmüştür⁸⁸. BTY 26/5’e göre ise, “*Toplantı başkanının, Bakanlık temsilcisi bulunması zorunlu olan veya talep üzerine Bakanlık temsilcisi görevlendirilen toplantılarda Bakanlık temsilcisinin veya tek pay sahipli şirkette hazır bulunan pay sahibinin veya temsilcisinin imzalamadığı toplantı tutanakları geçersizdir.*”. Bu hükümde açıkça “*talep üzerine Bakanlık temsilcisi görevlendirilen toplantılarda*” ifadesi geçtiği için, azınlığın talebi ile Bakanlık temsilcisi görevlendirilmesi BTY m. 26/5’in kapsamına girmektedir. Azınlığın talebi ile Bakanlık temsilcisi görevlendirilmesine karşın, Bakanlık temsilcisi tarafından genel kurul toplantı tutanağı imzalanmamış olabilir. Burada yukarıdaki ihtimallerden farklı olarak Bakanlık temsilcisi genel kurul süresi boyunca genel kurulda bulunmuş, ancak genel kurul toplantı tutanağını imzalamamıştır. Bu hâlde hem TTK m. 422/1 hem de BTY m. 26/5 gereğince toplantı tutanağı geçersiz olacaktır.

⁸⁷ **Algan**, Doğukan: Anonim Ortaklık Genel Kurul Kararının Yürütmesinin (Tedbiren) Geri Bırakılması (TTK m. 449), Oniki Levha Yayıncılık, İstanbul 2019, s. 144.

⁸⁸ TTK m. 422/1’de geçen “*aksi hâlde geçersizdir*” ifadesi ile genel kurul toplantı tutanağının mı yoksa genel kurul kararlarının mı geçersiz olduğu açıkça anlaşılmamaktadır. Öğretide burada tutanağın geçersiz olmasından değil, genel kurulda alınan kararlarının geçersiz olmasından bahsedildiği ifade edilmiştir. **Teoman**, Tasarı, s. 33; **Bahtiyar/Hamamcıoğlu**, s. 106-107, dn. 281; **Hamamcıoğlu**, s. 149; **Okan**, Neval: Tutanak, Editör: Kemal Şenocak, Şirketler Hukuku Şerhi, C. II, Seçkin Yayınevi, Ankara 2023, s. 2326. Bilgili/Demirkapı ise, TTK m. 422’de belirtilen geçersizlik yaptırımını ile genel kurul kararlarının butlanına ilişkin TTK m. 447 hükmü birlikte değerlendirildiğinde, tutanağın geçersiz; genel kurul kararlarının ise iptal veya butlana tabi olabileceğini belirtmiştir. Bkz. **Bilgili/Demirkapı**, s. 317, dn. 515.

Geçersizlik yaptırımının türüne ilişkin olarak öğretide farklı görüşler bulunmaktadır. Bir görüşe göre, Bakanlık temsilcisinin toplantı tutanağını imzalamadığı hâllerde genel kurul kararları yok hükmünde olacaktır⁸⁹. Diğer bir görüşe göre ise, Bakanlık temsilcisinin tutanağı imzalamamış olması durumunda, genel kurul kararları batıl olacaktır⁹⁰. Bu görüşe göre, Bakanlık temsilcisinin imzası, toplantı tutanağının geçerli olabilmesi için bir şekil şartı niteliğindedir. Bakanlık temsilcisinin imzasının toplantı tutanağında bulunmasının zorunlu olması karşısında, emredici hükümlere aykırılık nedeniyle, TBK m. 27 gereğince uygulanacak yaptırım butlan olmalıdır. Yargıtay Ticaret Dairesi tarafından verilen eski bir kararda Bakanlık temsilcisinin imzasının bulunmaması iptal nedeni olarak görülmüştür⁹¹.

3. Bakanlık Temsilcisinin Genel Kurul Toplantısını Terk Etmesi

Bakanlık temsilcisinin katıldığı, ancak genel kurul toplantısını terk ettiği durumda, genel kurul kararlarının yok hükmünde olduğu belirtilmiştir⁹².

⁸⁹ Aksu, s. 439; Alışkan, Fesih, s. 89; Alper, s. 62-63; Ansay, Tuğrul: Anonim Şirketler Hukuku, 6. Baskı, Olgaç Matbaası. Ankara 1982, s. 196; Ayhan/Çağlar/Özdamar, s. 267; Bilgili/Demirkapı, s. 343; Bozkurt, s. 388; Doğanay, s. 895; İmregün, Menfaat, s. 57; İmregün, Ortaklık, s. 140, 150, 152; Helvacı, Genel Kurul, s. 30; Kocabıyık, s. 1062; Moroğlu, Hükümsüzlük, s. 126, 141-142; Odman Boztosun, Ayşe: “Anonim Şirkette Genel Kurulun Çağrı Şekline Uyulmamasının Sonuçları”, Prof. Dr. Hüseyin Ülgen’e Armağan, C. 1, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2007, s. 374-375; Pulaşlı, Müeyyide, s. 892; Saka, Zafer: Anonim Ortaklıklarda Genel Kurul, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2004, s. 184; Şener, Anonim Ortaklık, s. 284-285; Teoman, Tasarı, s. 22; Tunç, s. 383; Yiğit, s. 125. Pulaşlı, TTK m. 422/1’de bahsedilen geçersizlik ifadesinden hareketle hukuki sonuç bakımından yokluk ile geçersizlik arasında bir fark olmadığını belirtmiştir. Bkz. Pulaşlı, Müeyyide, s. 892, dn. 18; Pulaşlı, Şirketler, § 19, N. 107, dn. 52.

⁹⁰ Arslanlı, Halil: Anonim Şirketler, Anonim Şirketin Organizasyonu ve Tahviller, Umumi Hükümler, C. II-III, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1960, s. 68. Yazar, aynı eserin başka bir yerinde komiserin imzasını taşımayan tutanakların hükümsüz olduğunu belirtmiştir. Bkz. Arslanlı, C. II-III, s. 65; Bahtiyar, Ortaklıklar, s. 184; Bahtiyar, Tutanak, s. 58; Sarıkaya, s. 454-455; Yasan, s. 2; Kırcı, s. 44. Ancak Kırcı, aynı eserin farklı yerinde temsilcinin toplantı tutanağını toplantı başkanı ile birlikte imzalamadığı genel kurul kararlarının yok hükmünde sayıldığını belirtmiştir. Bkz. Kırcı, s. 8.

⁹¹ “Anonim şirket genel kurul toplantısına ait müzakere zaptının, toplantıya katılan pay sahiplerinin hepsi tarafından imzalanmasını sağlamak çoğu defa imkânsızdır. Bu itibarla TTK.nun 378 inci maddesinden, aynı kanunun 297 nci maddesine yapılan atfın, 297 nci maddede gösterilen diğer şartlar bakımından yapılmış olduğunun kabulü gerekir. Ticaret Bakanlığı tarafından gönderilen komiserinin toplantıda bizzat hazır bulunduğu- nun zabıtlardan anlaşılması yeterli olmayıp, komiserin, müzakere zabıtlarını imzalamış olması halinde, ancak, alınan kararlar muteber bir hale gelir.” Yarg. 11. HD., T. 14.05.1964, E. 1963/4265, K. 1775, (Doğanay, s. 1105, dn. 100).

⁹² Bahtiyar/Hamamcıoğlu, s. 77; Moroğlu, Hükümsüzlük, s. 126; Teoman, Tasarı, s. 22; Topaloğlu, s. 97. Bakanlık temsilcisinin toplantı tutanağını imzalamadan, toplantıyı terk

Yargıtay tarafından mülga TTK döneminde verilen bir kararda geçersizliğin türüne değinilmeksizin, Bakanlık temsilcisinin terk ettiği genel kurulda alınan kararların geçersiz olduğu ifade edilmiştir⁹³. Kanaatimizce Bakanlık temsilcisinin terk ettiği genel kurulda alınan kararların yok hükmünde olması gerekmektedir. Zira Bakanlık temsilcisi katılması zorunlu olan şirket genel kurul toplantısına katılmış, ancak bütün kararlarda yer almamış, toplantıyı terk ederek, kararın hukuka uygun alınmasını engellemiştir. Geçerli bir genel kurul kararının alınması için öncelikle bir genel kurul yapılmalı, daha sonrasında bir karar alınmalıdır. Bakanlık temsilcisinin terk ettiği toplantıda, genel kurul yapılmış ancak hukuka uygun bir karar alınmamıştır.

B. Bakanlık Temsilcisinin Görevlendirilmemesi

Görevlendirme makamı, azınlığın talebi üzerine, Bakanlık temsilcisinin görevlendirilmesine gerek olmadığı yönünde karar verebilir. Görevlendirilmemenin doğal sonucu olarak Bakanlık temsilcisi genel kurula katılamayacaktır. Ancak her nasılsa Bakanlık temsilcisi genel kurula katılmışsa, bu durum genel kurulda alınan kararlar bakımından herhangi bir hukuki sonuç doğurmayacaktır. Görevlendirilmeme hâlinde Bakanlık temsilcisinin genel kurulda alınan kararların hukuka uygun olup olmadığını tespit etme yüküm-

etmesi durumunda genel kurulda alınan kararların yok hükmünde olacağına ilişkin bkz. Şener, Anonim Ortaklık, s. 285-286. İmregün'e göre, Bakanlık temsilcisinin genel kurulu terk ederek veya tutanağı imzalamayarak toplantıyı geçersiz kılması, olağanüstü istisnai ve kanunun ağır ihlal edilmesi durumlarında söz konusu olacaktır. Yazar olağanüstü istisnai hâlleri ve kanunun ağır ihmal saydığı durumları belirtmemiştir. Bkz. İmregün, Ortaklık, s. 144. Ayrıca bkz. Saka, s. 184-185.

⁹³ “T.T.K.’nın 378. maddesinin kendisine atıfta bulunduğu aynı kanunun 297. maddesi sarahatine göre, genel kurul toplantılarında hükümet komiserinin o toplantının başlangıcından sonuna kadar hazır bulunması ve müzakere zabıtlarının kanuna uygun bir şekilde tutulmalarına nezaret etmesi ve yapılan toplantının kanunun öngördüğü şekil ve şartlara göre toplanıp toplanmadığını kontrol ve nezaret etmesi gerekli olup, olayda ise vazifeli hükümet komiserinin genel kurul toplantı zabtında yazılı olduğu şekilde kanunun öngördüğü şartlara, riayet edilmeden toplantı yapıldığını belirtmiş ve toplantıda hazır bulunanların toplantıya devam etmekte ısrar etmeleri üzerine keyfiyeti zapta geçirerek genel kurulu terketmiş olmasına, hükümet komiserinin yukarıda değinildiği şekilde toplantıda bulunmaması T.T.K.’nın 297 ve 378. maddelerinin gerekçesinde ve bu maddelerin kenar başlıklarında açıkça yazılı olduğu şekilde (kararların muteberlik şartı) olmasına göre, ticaret sicil memurunun geçerli olmayan böyle bir kararı tescil etmemesi yerinde iken, mahkemece aksine düşünce ile ticaret sicil memurluğu kararının kaldırılmasına ve olağanüstü genel kurul zabıtlarının tescil ve ilanına karar verilmesi doğru görülmüş ve kararın bozulması gerekmiştir.” Yarg. 11. HD., T. 05.04.1982, E. 1982/1512, K. 1982/1507 (Legalbank, Erişim Tarihi: 05.02.2025). Bu karar için ayrıca bkz. Doğanay, s. 884, dn. 51; Eriş, s. 2128.

lûğü veya toplantı tutanağını imzalama zorunluluğu bulunmayacaktır. Temsilcinin toplantı tutanağını imzalaması⁹⁴ veya toplantı tutanağına şerh düşmesi genel kurul kararlarının geçerliliğine etki etmeyecektir. Azınlığın talebine karşılık Bakanlık temsilcisi görevlendirilmemesi durumunda, BTY’de azınlığa herhangi bir başvuru yolu düzenlenmemiştir⁹⁵.

SONUÇ

Bu çalışma kapsamında aşağıda belirtilen sonuçlara ulaşılmıştır.

1. Azınlığa BTY m. 32/3 ile Bakanlık temsilcisi görevlendirmesi talep hakkı tanınmıştır. Azınlığın bu hakkına ilişkin TTK’da bir düzenleme bulunmamaktadır. TTK m. 407/3’te “333 üncü madde gereğince belirlenen şirketlerin genel kurul toplantılarında Gümrük ve Ticaret Bakanlığının temsilcisinin yer alacağı” düzenlenmiştir. Diğer şirketler bakımından ise, “hangi durumlarda Bakanlık temsilcisinin genel kurulda bulunacağı ve genel kurul toplantıları için temsilcilerin görevlendirilmelerine ilişkin usul ve esaslar ile bunların nitelik, görev ve yetkileri ayrıca ücret tarifeleri Gümrük ve Ticaret Bakanlığınca çıkarılacak bir yönetmelikle düzenleneceği öngörülmüştür. Bu düzenlemede açıkça Yönetmelik ile düzenlenebileceğinden bahsedildiği için, BTY m. 32/3 hükmünün kanuni bir dayanağı bulunmaktadır. Dolayısıyla azınlığa Bakanlık temsilcisi görevlendirilmesine ilişkin BTY m. 32/3’te öngörülen talep hakkı, normlar hiyerarşisine aykırı değildir. Ancak azınlık haklarının anonim şirketler bakımından önemli bir yere sahip olduğu dikkate alındığında, Yönetmelik ile düzenlenen azınlık hakkının TTK’da düzenlenmesi daha isabetli olurdu.

2. Azınlığa tanınan Bakanlık temsilcisi talep hakkı olumlu azınlık hakları ve genel kurul dışında kullanılan azınlık hakları kapsamında yer almaktadır. Bakanlık temsilcisi talep hakkının görevlendirme makamınca reddedilmesi hâlinde, azınlığa dava hakkının tanınmamış olması, bu hakkın olumlu azınlık hakkı kapsamında değerlendirilmesine engel değildir.

3. Bakanlık temsilcisi talep etme hakkı bakımından, azınlık oranlarının azınlık pay sahipleri aleyhine değiştirilememesi, fakat azınlık pay sahipleri lehine hafifletilebilmesi gerekir. Emredici hükümler ilkesinin düzenlendiği TTK m. 340 hükmü katı yorumlanmamalı ve azınlık pay sahiplerinin haklarını kolaylaştırması adına esas sözleşme ile azınlık pay sahipliğine ilişkin oranın düşürülmesi mümkün olmalıdır. Ayrıca BTY m. 32/3’te yer alan “en

⁹⁴ Özsoy, s. 3423; Çalışkan, s. 228.

⁹⁵ Özsoy, s. 3423-3424.

az” ifadesinin azınlık pay sahipliğine ilişkin oranları belirtmek amacıyla kullanıldığı ve azınlığa ilişkin oranların hafifletilmesini engellemek amacıyla konulmadığı kabul edilmelidir.

4. Azınlığın Bakanlık temsilcisi talep hakkının kullanmasına ilişkin BTY’de şekil şartı öngörülmemiştir. Bu nedenle azınlığın şirket yönetim kuruluna yapacağı talep veya şirket yönetim kurulunun genel kurulu toplantıyı çağırarak kişilere yapacağı bildirim sözlü veya yazılı olarak yapılabilir. Ancak ispat kolaylığı bakımından azınlığın talebini yazılı olarak yapması yerinde olacaktır.

5. BTY m. 32/3’te azınlığın bu talep hakkını şirket yönetim kuruluna yöneltceği düzenlenmiştir. Anılan hükmün son cümlesinde ise, genel kurulu toplantıya çağırarak kişiler tarafından bu talebin görevlendirme makamına yapılmasının zorunlu olduğu belirtilmiştir. Bu durumda öncelikle şirket yönetim kurulu, talebi genel kurulu toplantıya çağırarak kişilere bildirmekle yükümlü olacaktır. Devamında ise, toplantıya çağırarak kişiler, azınlığın talebini görevlendirme makamına ulaştıracaklardır. BTY m. 32/3 hükmünde neden böyle bir usul benimsendiği açık değildir. Ancak olması gereken hukuk bakımından, azınlığın Bakanlık temsilcisi talebini, doğrudan görevlendirme makamına yapmasıdır. Bu şekilde azınlık hakkının kullanımı kolaylaşacak ve hakkın kullanılmasının etkinliği artacaktır.

6. Azınlığın Bakanlık temsilcisi talep hakkını kullanmasından sonra, Bakanlık temsilcisinin görevlendirilmesine ilişkin takdir yetkisi görevlendirme makamında olacaktır. Bu aşamada yönetim kurulunun veya toplantıya çağırarak kişilerin takdir hakkı bulunmamaktadır. Ancak azınlık talebini geçerli şekilde yapmıyorsa, geçerli olmayan bir talep, görevlendirme makamı tarafından hâlihazırda reddedileceğinden, yönetim kurulunun gerekçeli olmayan talebi doğrudan reddetmesi mümkün olmalıdır. Keza gerekçesiz olduğu için zaten reddedilecek olan talep hakkının, başlangıçta yönetim kurulu tarafından reddedilmesinde hukuken bir engel bulunmamakta ve böylelikle süreç gereksiz yere uzatılmamaktadır.

7. Azınlığın şirkete karşı yaptığı talep neticesinde, şirket yönetim kurulunun bu talebi toplantıya çağırarak kişilere bildirmemesi veya bildirmiş olması ihtimalinde, toplantıya çağırarak kişilerin görevlendirme makamına bildirmemesinin yaptırım düzenlenmemiştir. Bu hâliyle BTY m. 32/3 müeyyidesiz hüküm olarak nitelendirilebilir. Bahse konu hükmün yaptırımının olmaması, hükmün uygulanma kabiliyetini de ortadan kaldırmaktadır. Zira her ne kadar teorik olarak azınlığın bu hakkı kullanması mümkün olsa da, uygulamada şirket yönetim kurulu, bu talebi genellikle toplantıya çağırarak kişilere

bildirmeyecektir. Hatta genel kurul toplantıya yönetim kurulu tarafından çağrılmışsa, yönetim kurulunun talebi görevlendirme makamına ulaştırması çoğunlukla mümkün olmayacaktır. Bu durum hükmün tamamen işlevsiz kalmasına neden olmaktadır. Anılan sorunun çözümü için, azınlığın Bakanlık temsilcisi görevlendirme talebini doğrudan görevlendirme makamına yapılması gerekmektedir. Böyle bir durumda azınlığın talep hakkını kötüye kullanması ihtimali akla gelse de, azınlığın talep hakkını mutlaka gerekçeli olarak yapması ve görevlendirme makamının Bakanlık temsilcisinin görevlendirilmesinde takdir yetkisinin olması, azınlığın hakkını kötüye kullanmasına engel olacaktır.

8. Yönetim kurulunun azınlığın talebini toplantıya çağırarak kişilere veya görevlendirme makamına iletmemesi genel kurul kararlarının geçerliliği bakımından bir etki doğurmayacaktır. Bu durumda Bakanlık temsilcisi görevlendirilmemiş olduğundan, genel kurula katılması zorunlu olan bir temsilci bulunmamaktadır. Azınlığın talebinin yönetim kurulu tarafından iletilmemesi durumunda, yönetim kurulunun bu eylemi sonucunda bir zararın meydana geldiğini ve zarar meydana gelse dahi zarar ile eylem arasında illiyet bağı olduğunu söylemek güçtür. Zira Bakanlık temsilcisinin görevlendirilmesi, görevlendirme makamının takdirinde olduğundan, temsilcinin genel kurula katılıp katılmayacağı belirsizdir. Bu nedenle talebin yönetim kurulu tarafından görevlendirme makamına bildirilmemesi durumunda, yönetim kurulu üyesinin sorumluluğuna gidilmesi mümkün değildir.

9. Bakanlık temsilcisinin görevlendirilmesi hâlinde, temsilci genel kurul toplantısına katılmamışsa, genel kurul kararları yoklukla malul olacaktır. Görevlendirme makamının talebi reddetmesi durumunda, diğer bir ifadeyle Bakanlık temsilcisinin görevlendirilmemesi hâlinde, Bakanlık temsilcisinin genel kurula katılmaması veya tutanakta imzasının bulunmaması geçersizlik nedeni olarak kabul edilmeyecektir.

KAYNAKÇA

- Akbay**, Direnç: Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Ortaklıklar Hukukunda Azınlığın Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı Yoluyla Korunması, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir 2017.
- Akdağ Güney**, Necla: “Çağrısız Genel Kurul Toplantısı ve Toplantıda Başkanlık Temsilcisi Bulundurma Zorunluluğuna Dair Düşünceler”, Prof. Dr. Zühtü Aytaç'a Armağan, Oniki Levha Yayıncılık, İstanbul 2024, s. 445-475.
- Aksu**, Raziye: Şirketler Hukuku Ders Kitabı, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2025.
- Algan**, Doğukan: Anonim Ortaklık Genel Kurul Kararının Yürütmesinin (Tedbiren) Geri Bırakılması (TTK m. 449), Oniki Levha Yayıncılık, İstanbul 2019.
- Alışkan**, Murat: “Teori ve Uygulamada Azlığın Finansal Tabloların Görüşmelerini Erteleme Hakkı”, Prof. Dr. Zühtü Aytaç'a Armağan, Oniki Levha Yayıncılık, İstanbul 2024, s. 379-444 (Azlık).
- Alışkan**, Murat: Türk Ticaret Kanunu'na Göre Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın Anonim Şirketleri Denetlemesi ve İlgili Fesih Davaları, Legal Yayıncılık, İstanbul 2007 (Fesih).
- Alper**, Gizem: “Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Anonim Şirketlerde Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü”, Prof. Dr. Tuğrul Arat'a Armağan, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2012, s. 61-87.
- Ansay**, Tuğrul: Anonim Şirketler Hukuku, 6. Baskı, Olguç Matbaası. Ankara 1982.
- Arslanlı**, Halil: Anonim Şirketler, Anonim Şirketin Organizasyonu ve Tahviller, Umumî Hükümler, C. II-III, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1960 (C. II-III).
- Arslanlı**, Halil: Anonim Şirketler, Umumî Hükümler, C. I, 3. Bası, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1960 (C. I).
- Ayan**, Özge: Limited Ortaklıklarda Azınlık Pay Sahiplerinin Genel Kurulu Toplantıya Çağırma, Gündeme Madde Eklenmesini İsteme ve Sorumluluk Davası Açma Hakları, Güncel Hukuk Yayınları, İzmir 2004.
- Ayhan**, Rıza/Çağlar, Hayrettin/Özdamar, Mehmet: Şirketler Hukuku Genel Esaslar, Güncellenmiş ve Gözden Geçirilmiş 5. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2023.

- Bahtiyar**, Mehmet: “Anonim Şirketlerde Azınlık Oranlarının Anasözleşme ile Değiştirilmesi Sorunu”, Türk Ticaret Kanunu'nun 5. Yıl Sempozyumu Hakem Denetiminden Geçmiş Tebliğler Kitabı, Türkiye Adalet Akademisi, Ankara 2018, s. 363-376 (Azınlık).
- Bahtiyar**, Mehmet: “Anonim Şirketlerde Genel Kurul Toplantı Tutanağı ve Özellikle Kararların Hükümsüzlüğüne Etkileri”, Prof. Dr. Ersin Çamoğlu'na Saygı Günü: Şirketler Hukukunun Güncel Sorunları Sempozyumu, Seçkin Yayınevi, Ankara 2019, s. 35-65 (Tutanak).
- Bahtiyar**, Mehmet: Ortaklıklar Hukuku, 17. Baskı, İstanbul 2024 (Ortaklıklar).
- Bahtiyar**, Mehmet: “Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'nın Dili İle Bazı Hükümlerinin Değerlendirilmesi”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 61, Y. 2005, s. 47-106 (Tasarı).
- Bahtiyar**, Mehmet/**Hamamcıoğlu**, Esra: Yeni TTK'ya Göre Anonim Ortaklık Genel Kurul Toplantıları, Beta Yayıncılık, İstanbul 2014.
- Bilge**, Mehmet Emin: “Anonim Şirketin Sona Ermesi ve Tasfiyesi”, Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. XVI, S. 3-4, s. 261-294 (Sona Erme).
- Bilge**, Mehmet Emin: “Limited Ortaklıkta Azınlığın Korunması”, Prof. Dr. Erdoğan Moroğlu'na 65. Yaş Günü Armağanı, 2. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul 2001, s. 111-138 (Azınlık).
- Bilgili**, Fatih/**Demirkapı**, Ertan: Şirketler Hukuku, 9. Baskı, Dora Yayıncılık, Bursa 2013.
- Birsel**, Mahmut T.: “Anonim Şirketlerde Azınlık Hakları”, İmran Öktem'e Armağan, Sevinç Matbaası, Ankara 1970, s. 619-659.
- Bozkurt**, Tamer: Şirketler Hukuku, 16. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2025.
- Can**, Mustafa Erdem: “Azlığın Genel Kurulun Toplantıya Çağırılması ve Gündemin Belirlenmesi Konusundaki Yetkileri”, Anonim Şirketlerde Bireysel ve Azınlık Pay Sahibi Hakları, Bilge Yayınevi, Ankara 2022, s. 407-430.
- Çalışkan**, Merdan: Anonim Şirketlerde Genel Kurul, Adalet Yayınevi, Ankara 2019.
- Çebi**, Hakan: Şirketler Hukuku, Seçkin Yayınevi, Ankara 2020.
- Çiftci**, Nazmiye: Anonim Şirketlerde Azınlığın Finansal Tabloların Müzakeresinin Ertelenmesini İsteme Hakkı, Yetkin Yayınları, Ankara 2024.

- Doğanay**, İsmail: Türk Ticaret Kanunu Şerhi, C. I., Tümünden Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş 4. Bası, Beta Yayıncılık, İstanbul 2004.
- Domaniç**, Hayri: Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması, TTK. Şerhi II, Temel Yayınları, İstanbul 1988.
- Dural**, H. Ali: “Anonim Şirkette Olumsuz Azınlık Hakları Düzenlemesi”, Prof. Dr. Erdoğan Moroğlu'na 65. Yaş Günü Armağanı, 2. Baskı, Beta Yayıncılık, İstanbul 2001, s. 179-192.
- Eminoğlu**, Cafer: “Tek Pay Sahipli Anonim Şirkette Genel Kurul” İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 6, S. 1, 2015, s. 129-166 (Genel Kurul).
- Eminoğlu**, Cafer: Türk Ticaret Kanunu'nda Kurumsal Yönetim (Corporate Governance), Oniki Levha Yayıncılık, İstanbul 2014 (Kurumsal).
- Erdem**, Nuri: Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2012, (Fesih).
- Erdem**, Ercüment: “Türk Ticaret Kanunu'nun Anonim Şirketler Genel Kurulları İçin Getirdiği Yenilikler”, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 9, S. 117-118, 2014, s. 29-61 (Yenilikler).
- Erem**, Tuğrul S.: Ticaret Hukuku Prensipleri, C.II, İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi, İstanbul 1980.
- Eren**, Abdurrahman: Anayasa Hukuku Dersleri, 6. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2024.
- Eriş**, Gönen: Gerekçeli-Açıklamalı-İçtihatlı 6335, 6552, 6728 Sayılı Kanunlarla Güncellenmiş TTK Hükümlerine Göre Ticari İşletme ve Şirketler, Ticaret Sicili Yönetmeliği ve İlgili Tebliğler, Güncellenmiş 3. Baskı, C. II, Seçkin Yayınevi, Ankara 2017.
- Evlek**, Müge: “Türk Ticaret Kanunu'nda Öngörülen Azınlık Haklarının Halka Açık Anonim Ortaklıklarda Uygulanması”, Ord. Prof. Dr. Şevket Memedali Bilgişin'in Anısına Armağan, Oniki Levha Yayıncılık, İstanbul 2021, s. 247-297.
- Gencer**, Hakan: Anonim Şirketlerde Azınlık ve Azınlık Hakları (Yargıtay Kararları Çerçevesinde), 2. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2021.
- Goette**, Wulf/**Habersack**, Mathias/**Kalss**, Suzanne: Münchener Kommentar zum Aktiengesetz, 6. Aufl., München 2024 (MüKoAktG/Bearbeiter).
- Gözler**, Kemal/**Kaplan**, Gürsel: İdare Hukuku Dersleri, Güncellenmiş 25. Baskı Ekin Yayınevi, Bursa 2023.

- Gülgeç**, Yahya Berkol: Normlar Hiyerarşisi, Oniki Levha Yayıncılık, İstanbul 2022.
- Hamamcıoğlu**, Esra: “6102 Sayılı TTK. ve İkincil Düzenlemelere Göre Anonim Şirketlerin Genel Kurullarında Uygulanacak Elektronik Genel Kurul Sistemi – II”, Türk Ticaret Kanunu'na İlişkin İkincil Mevzuatın Değerlendirilmesi Sempozyumu, Seçkin Yayınevi, Ankara 2014, s. 135-168.
- Helvacı**, Mehmet: “Anonim Ortaklıkta Ticaret Hukukundan Kaynaklanan Azınlık Haklarının Hukuki Niteliği ve Tanımı”, Prof. Dr. Oğuz İmregün’e Armağan, İstanbul 1998, s. 297-310 (Azınlık).
- Helvacı**, Mehmet: “Sermaye Şirketlerinin Genel Kurul Toplantıları ve Bu Toplantılarda Bulunacak Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Komiserleri Hakkında Yönetmelik” Gereği Ticaret Ortaklıklarının Özellikle Anonim Ortaklıkların Genel Kurullarının Yapılması, Beta Yayıncılık, İstanbul 1997 (Genel Kurul).
- Henssler**, Martin/**Strohn**, Lutz (Hrsg.); Gesellschaftsrecht, 3. Auflage, C.H.Beck, München 2016.
- Hüffer**, Uwe/**Koch**, Jens: Aktiengesetz - Beck'sche Kurz-Kommentare, 19. Aufl., München 2025.
- İmregün**, Oğuz: Anonim Ortaklıklar, Yenilenmiş 4. Bası, Yasa Yayınları, İstanbul 1989, (Ortaklık).
- İmregün**, Oğuz: Anonim Şirketlerde Pay Sahipleri Arasında Umumî Heyet Kararlarından Doğan Menfaat İhtilâfları ve Bunları Telif Çareleri, İsmail Akgün Matbaası, İstanbul 1962 (Menfaat).
- Karasu**, Rauf: Anonim Şirketlerde Emredici Hükümler İlkesi, 2. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara 2015.
- Karshoğlu**, Hasan: Anonim Şirketlerde Genel Kurul, Adalet Yayınevi, Ankara 2019.
- Kayar**, İsmail: Anonim Şirketlerde Azınlık Hakları. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1989 (Azınlık).
- Kayar**, İsmail: 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Ticaret Hukuku, Güncellenmiş 5. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2018 (Ticaret).
- Kayıhan**, Şaban: Şirketler Hukuku, 7. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2024.
- Kendigelen**, Abuzer: Anonim Ortaklıklarda Yönetime Katılma Hakkında İmtiyaz, Beta Yayıncılık, İstanbul 1999 (İmtiyaz).

- Kendigelen**, Abuzer: Yeni Türk Ticaret Kanunu: Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, 3. (Tıpkı) Bası, Oniki Levha Yayıncılık, İstanbul 2016 (İlk Tespitler).
- Kesici**, Buğra: Anonim Ortaklık Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 2023.
- Kırca**, İsmail: Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, 3.Baskı, Oniki Levha Yayıncılık, İstanbul 2022.
- Kocabıyık**, Sami: “Anonim Şirket Olağan Genel Kurul Toplantısının Zamanında Yapılmamasının Doğurduğu Hukuki Sorunlar”, Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 18, S. 2, 2021, s. 1055-1076.
- Korkut**, Ömer: 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Şirketlerde Genel Kurul Kararlarının Butlanı, Karahan Kitabevi, Adana 2012.
- Memiş**, Tekin/Şimsek, Bahar: “Azlığın Finansal Tabloların Müzakeresini Erteleme Hakkı Üzerine Değerlendirmeler”, Prof. Dr. Sabih Arkan’a Armağan, Oniki Levha Yayıncılık, İstanbul 2019, s. 787-821.
- Moroğlu**, Erdoğan: Anonim Ortaklıkta Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, Güncellenmiş ve Genişletilmiş 9. Baskı, Oniki Levha Yayıncılık, İstanbul 2020.
- Moroğlu**, Erdoğan/**Kendigelen**, Abuzer: İçtihatlı Notlu Türk Ticaret Kanunu ve İlgili Mevzuat, 10. Baskı, Oniki Levha Yayıncılık, İstanbul 2014.
- Odman Boztosun**, Ayşe: “Anonim Şirkette Genel Kurulun Çağrı Şekline Uyulmamasının Sonuçları”, Prof. Dr. Hüseyin Ülgen’e Armağan, C. 1, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2007, s. 367-408.
- Okan**, Neval: Tutanak, Editör: Kemal Şenocak, Şirketler Hukuku Şerhi, C. II, Seçkin Yayınevi, Ankara 2023.
- Orbay Ortaç**, Nurdan: Anonim Şirket Genel Kurul Toplantı Başkanı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2023.
- Oruç**, Murat: “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Ortaklıktan Haklı Sebeple Fesih İstemine Bağlı Çıkarılma”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. 27, S. 1, 2011, s. 209-233.
- Önder**, Fahrettin: “Yargıtay Kararları Açısından Limited Şirket Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.7, S.1, 2005, s. 103-126.

- Özden**, Ece: “Şirketler Topluluğunda Azınlık Hakları ve Azınlığın Korunması”, Prof. Dr. Zühtü Aytaç’a Armağan, Oniki Levha Yayıncılık, İstanbul 2024, s. 1697-1758.
- Özsoy**, Mehmet Akif: “Azınlığın Genel Kurul Toplantısında Bakanlık Temsilcisi Görevlendirilmesine İlişkin Talep Hakkı”, Prof. Dr. Serap Helvacı’nın Anısına Armağan, C. III, Oniki Levha Yayıncılık, İstanbul 2024, s. 3409-3430.
- Poroy**, Reha/**Tekinalp**, Ünal: “Türk Hukukunda Ticaret Ortaklıklarına İlişkin Şekil Sorunları”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. 41, S. 3-4, 1975, s. 225-245.
- Poroy**, Reha/**Tekinalp**, Ünal/**Çamoğlu**, Ersin: Ortaklıklar Hukuku I, Güncellenmiş, Yeniden Yazılmış 15. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2021.
- Pulaşlı**, Hasan: “Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Sakatlığı ve Müeyyidesi”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. XVII, S. 1-2, Y. 2013, s. 885-898 (Müeyyide).
- Pulaşlı**, Hasan: Şirketler Hukuku Genel Esaslar, 7. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2021 (Şirketler).
- Pulaşlı**, Hasan: Şirketler Hukuku Şerhi, C. II, 5. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2024 (Şerh).
- Saat**, Dursun: Anonim Ortaklıkta Önemli Miktarda Şirket Varlığının Satışı, Oniki Levha Yayıncılık, İstanbul 2021.
- Saka**, Zafer: Anonim Ortaklıklarda Genel Kurul, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2004.
- Sarıkaya**, Merve: “Anonim Şirket Genel Kuruluna Katılmaya Yetkili ve Katılmak Zorunda Olanlar ile Katılmamanın Hukuki Sonuçları”, Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi, Y. 6, S. 2021/1, s. 415-460.
- Sert Canpolat**, Selin: “Anonim Ortaklıkta Azınlık Haklarının İncelenmesi”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 74, 2008, s. 158-189.
- Soykan**, İsmail Cem: Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Ortaklıklarda Sermaye Taahhüdü Yoluyla Sermaye Artırımı, Oniki Levha Yayıncılık, İstanbul 2019.
- Sumer**, Ayşe: Anonim Ortaklıklarda Azınlık Haklarının Korunması ve Anonim Ortaklığın Haklı Nedenle Feshi (Yargıtay Kararları ile Birlikte), İsmail Akgün Kitabevi, İstanbul 1991.

- Şener**, Oruç Hami: Anonim Ortaklıklara İlişkin Emsal Yargıtay Kararlarının Değerlendirilmesi, 3. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2023 (Anonim Ortaklık).
- Şener**, Oruç Hami: “Anonim Ortaklıklarda Azınlık Pay Sahiplerinin Genel Kurulu Olağanüstü Toplantıya Çağırma Ve Gündeme Madde Eklenmesini İsteme Hakkı”, İzmir Barosu Dergisi, 1994, S. 4, s. 40-50 (Azınlık).
- Tekil**, Fahiman: Anonim Şirketler Hukuku, 2. Bası, Alkım Yayınevi, İstanbul 1998.
- Tekinalp**, Ünal: Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, Değişiklikler ve İkincil Düzenlemelerle Güncelleştirilmiş 5. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2020.
- Tekinalp**, Ünal/**Teoman**, Ömer: “Der Minderheitenschutz im Türkischen Aktienrecht”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. 29, S. 45, 1983, s. 101-119.
- Teoman**, Ömer: “Azınlığın Bilanço Görüşmelerinin Ertelenmesini İsteme Hakkı (TTK m. 377) Konusundaki Yargıtay Kararlarının Değerlendirilmesi”, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu Bildiriler-Tartışmalar V (25-26 Mart 1988), Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara 1988, s. 75-95 (Azınlık).
- Teoman**, Ömer: “Yürürlükteki Hukukumuz ve Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’na Göre Anonim Ortaklık Genel Kurul Toplantılarına Katılmak Zorunda Olanlar”, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. XXV, S. 4, 2009, s. 19-33 (Tasarı).
- Topaloğlu**, Mustafa: “Anonim Şirket Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü Davalarında Islah”, Prof. Dr. Ersin Çamoğlu’na Saygı Günü, Şirketler Hukukunun Güncel Sorunları Sempozyumu, Seçkin Yayınevi, Ankara 2019, s. 87-119.
- Tunç**, Mehmet: “Anonim Şirketlerde Genel Kurul Kararlarının Yok Hükümünde Olması ve Buna Bağlanan Sonuçlar”, Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 16, S. 197-198, 2021, s. 365-411.
- Ulusoy**, Erol: “Anonim Şirketlerde Azınlık Pay Sahiplerinin Şirketten Çıkarılması”, Anonim Şirketlerde Bireysel ve Azınlık Pay Sahibi Hakları, Bilge Yayınevi, Ankara 2022, s. 65-96.
- Uzel**, Necdet: “Anonim Ortaklık Hukukunda Azınlık Haklarının Kötüye Kullanılması (Mümkün Müdür?) -Makale I: Genel Değerlendirme-’

Prof. Dr. Sabih Arkan’a Armağan, Oniki Levha Yayıncılık, İstanbul 2019, s. 1293-1304.

Üçışık, Güzin/Çelik, Aydın: Anonim Ortaklıklar Hukuku, I. Cilt, Adalet Yayınevi, Ankara 2013.

Watter, Rolf/Vogt Hans-Ueli (Hrsg.): Basler Kommentar, Obligationenrecht II (Art 530-964 OR), 6. Auflage, Helbing Lichtenhahn Verlag, Basel 2024.

Yasan, Mustafa: “Anonim Şirketlerde Talepte Bulunulmasına Rağmen Bakanlık Temsilcisinin Genel Kurul Toplantısına Katılmamasının Hukuki Sonuçları”, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 2, S. 2, 2024, s. 1-31.

Yiğit, İlhan: Anonim Ortaklık Genel Kurullarının İşleyişi ve Ortaya Çıkan Sorunlar, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2005.

Yurtbaşı, Fatih: Anonim Ortaklıklarda Özel Denetim, Oniki Levha Yayıncılık, İstanbul 2019.

Zengin, İbrahim Çağrı: Türk Ticaret Kanunu’na Göre Anonim Ortaklık Genel Kurulunda Yeter Sayılar, Oniki Levha Yayıncılık, İstanbul 2020.

Zorluer, Onur: Anonim Şirketlerde Azınlık Haklarının Kötüye Kullanılmasına Karşı Çoğunluğun Korunması, Adalet Yayınevi, İstanbul 2021.